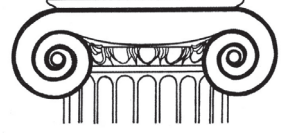

EGE ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI

ARKEOLOJİ DERGİSİ

XXXI (2023/2)

ISSN 1300 – 5685

EGE ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI

ARKEOLOJİ DERGİSİ
XXXI (2023/2)

© 2023 İzmir/Türkiye
ISSN 1300 – 5685

Sahibi: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına Dekan Prof. Dr. Yusuf Ayönü
Sorumlu Müdürü: E.Ü. Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü adına Prof. Dr. Eşref Abay

EGE ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI
ARKEOLOJİ DERGİSİ
XXXI (2023)

© 2023 İzmir/Türkiye
ISSN 1300 – 5685

Sahibi: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına Dekan Prof. Dr. Yusuf Ayönü
Sorumlu Müdürü: E.Ü. Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü adına Prof. Dr. Eşref Abay
ARKEOLOJİ DERGİSİ hakemlidir. Nisan ve Ekim ayında olmak üzere yılda iki kez basılmaktadır.
TÜBİTAK/ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında ve EBSCO Art & Architecture Ultimate'te
taranmaktadır.

Published twice a year in April and October.

EGE ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ'nin izni olmadan ARKEOLOJİ DERGİSİ'nin
hiçbir bölümü kopya edilemez. Alıntı yapılması durumunda referans gösterilmelidir.
Yazıların yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

It is not allowed to copy any section of ARKEOLOJİ DERGİSİ without the permit of
EGE ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
ARKEOLOJİ DERGİSİ'ne gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde bu cildin
son sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde yayınlanacaktır.
Articles should be written according to the guideline mentioned in the following web address
or on the last pages of this volume.

ARKEOLOJİ DERGİSİ'nin yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for following submissions for ARKEOLOJİ DERGİSİ

ARKEOLOJİ DERGİSİ

Ege Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü

Bornova 315110 İZMİR-TURKEY

Diğer iletişim adresleri / Other correspondance addresses

Fax: +90 (232) 388 11 02

web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egearkeoloji>
egearkeolojidergisi@gmail.com

Basım Yeri | Ege Yayınları
İstanbul, Türkiye.

Dağıtım / Distribution

Zero Prod. Ltd.

Tel: +90.212.244 75 21 - 249 05 20

info@zerobookonline.com - <http://www.zerobooksonline.com>

ARKEOLOJİ DERGİSİ

EGE ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI

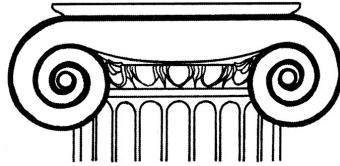
EDİTÖRLER/EDITORS

M. Nezh AYTAÇLAR
Eşref ABAY
Fulya DEDEOĞLU
Aytekin ERDOĞAN

DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ersin DOĞER – Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Turan EFE – Prof. Dr. Armağan ERKANAL – Prof. Dr. Massimo FRASCA
(Universitai di Catania) – Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Binnur GÜRLER (Dokuz Eylül Üniversitesi) – Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI (Atatürk
Üniversitesi) Prof. Dr. Nuran ŞAHİN – Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)
Jean Yves EMPEREUR (CEALlex İskenderiye) – Prof. Dr. Abdullah YAYLALI

ISSN 1300 – 5685
İZMİR

ISSN 1300 – 5685
İZMİR
2023

ARKEOLOJİ DERGİSİ

Cilt/Volume XXXI

2023/2

MAKALELER / ARTICLES

- SAVAŞ SARIALTUN: Sumaki Höyük Neolitik Dönem Mimarisi: Mimari Plan, Yapı Malzemeleri ve Yerleşim Stratejisindeki Farklılaşmayı Anlamak (*The Neolithic Architecture of Sumaki Höyük: Understanding The Differentiation in Architectural Plan, Construction Materials and Settlement Strategy*)1-22
- TAYFUN CAYMAZ: Barbaros Plain: The Junction of Old and New Roads on The Urla Peninsula (*Urla Yarımadasında Eski ve Yeni Yolların Kavşağı: Barbaros Ovası*)23-47
- KAHRAMAN YAĞIZ-TAYLAN DOĞAN: Perre Nekropolisi'nden Bir Hypogeum Mezar (*A Hypogeum Grave from The Necropolis of Perre*)49-69
- SALİH SOSLU- AYŞEGÜL SOSLU: Burdur Müzesi'nden Bes Amuleti (*Bes Amulet from Burdur Museum*)71-94
- SİNAN PAKSOY: Karia'daki Antik Thera Yerleşiminin Arazisinde Hellenistik Bir Rodos Kalesi: Çatakaya Kalesi (*A Hellenistic Rhodian Fort in The Territory of The Ancient Settlement of Thera in Karia: Çatakaya Fort*)95-126
- Yayın Kuralları / Rules of publication128-132

Perre Nekropolisi'nden Bir Hypogeum Mezar

[A HYPEGEUM GRAVE FROM NECROPOLIS OF PERRE]

Kahraman YAĞIZ - Taylan DOĞAN

Anahtar Kelimeler

Perre, Nekropolis, Mezar, Hypogeum.

Keywords

Perre, Necropolis, Grave, Hypogeum.

ÖZET

Bu makalenin konusunu, 2022 yılında, Perre antik kenti kazılarında ortaya çıkarılan bir hypogeum mezar oluşturmaktadır. Mezar, üstü açık basamaklı bir dromosa ve bir odaya sahiptir. Mezar odasında biri tamamlanmış, diğeri yarım bırakılmış toplam iki niş yer almaktadır. Mezarda, inhumasyon tarzında gömülmüş beş bireye ait kafatası ve gövde kemikleri ele geçmiştir. Bunlardan, iki kafatası ve gövde kemikleri tamamlanmış nişin içinde yer alırken, diğer üç kafatası mezar girişinin yakınlarında bulunmuştur. İskeletlerin yanı sıra mezarda parçalar halinde altı pişmiş toprak unguentarium, beş cam unguentarium, beş altın çelenk ve diadem parçası, iki demir iğne, bir demir tutucu, demir plakalar ve çiviler bulunmuştur. Bu mezar hediyeleri, Perre Nekropolisi'nde ilk defa bir mezar içinde ele geçen steril kontekst buluntular grubunu oluşturmaktadır. Bu durum ise mezarı önemli kılmaktadır. Çünkü daha önce gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda, nekropolisin tarihi için Geç Hellenistik dönemden Erken Bizans dönemine veya MÖ 1. yüzyıldan İslami döneme kadar uzanan geniş bir zaman dilimi önerilmiştir. Bu hypogeum mezar ile birlikte, Perre Nekropolisi'nde, en azından benzer mezar grupları için daha dar bir zaman aralığı sunma imkânı doğmuştur. Ayrıca, mezar buluntuları kişisel bakım ve süs eşyalarından ibaret olup, birbirleriyle bağlantılı bir set oluşturmaktadır. Bu da mezardaki bireylerden en az birinin kadın olduğuna işaret etmektedir. Mezardan ele geçen pişmiş toprak ve cam unguentariumlar, mezarın ve diğer metal buluntuların MS 50 ile MS 100/125 yıllarına ait olduğunu ortaya koymaktadır.

ABSTRACT

The subject of this article is a hypogeum tomb unearthed during the excavations of the ancient city of Perre in 2022. The tomb has an open stepped dromos and a chamber. There are two niches in the burial chamber, one completed and the other uncompleted. Within the grave, skulls and body bones belonging to five individuals buried in inhumation style were obtained. Of these, two skulls and body bones were found inside the completed niche, while the other three skulls were found near the entrance of the grave. In addition to the skeletons, six terracotta unguentaria, five glass unguentaria, five gold wreath and diadem fragments, two iron pins, an iron tweezers, iron plates and nails were found in the grave. These grave goods constitute the first group of sterile contexts found in a grave in the Necropolis of Perre. This makes the tomb significant. The reason is that the previous excavations have provided a wide range of time periods (from the Late Hellenistic period to the Early Byzantine period or from the 1st century BC to the Islamic period) for the dating of the necropolis. With this hypogeum grave, it is possible to present a narrower time frame, at least for similar grave groups in the Perre Necropolis. In addition, the grave goods consist of personal care items and ornaments and form an interconnected set. This indicates that at least one of the individuals in the grave was a woman. The terracotta and glass unguentaria recovered from the grave indicate that the grave and other metal finds date between 50 AD and 100/125 AD.

Giriş

Perre antik kenti, MÖ 162 yılında Seleukos Krallığı'ndan bağımsızlığını kazanan Komagene Krallığı'nın önemli bir yerleşimidir. Antik kent, Adıyaman il merkezinin yaklaşık 5 km kadar kuzeydoğusunda konumlanmaktadır. Kentin yerleşim birimleri, günümüz Örenli Mahallesi'nin (eski adıyla Pirin Köyü) modern yapıları ve tarım arazileri altında kalmaktadır. Kentte, 2001 yılına kadar arkeolojik kazı çalışması yapılmamıştır. Dolayısıyla, 2001 yılına kadar kent ile ilgili literatürde sunulan bilgiler, yüzeyde tespit edilen verilerden ibarettir. Bu bağlamda, antik kente dair sunulan bilgilerin bir bölümü Protohistorik dönemlere ait iken, diğer bilgiler Roma dönemine ait daha çok yüzeyden görülebilen kaya mezarları, savunma sistemine ait sur duvarları, Roma Çeşmesi olarak isimlendirilen su kanalı ve sarnıç ile ilgidir.¹ İlk kazı çalışmaları ise antik yerleşimin güneybatısında yer alan kayalık alandaki nekropoliste gerçekleştirilmiştir. Adıyaman Müze Müdürlüğü tarafından 2001 yılında başlanan kazılar 2009 yılına kadar aralıksız devam etmiş ve bunun sonucunda farklı tiplerde yüzden fazla mezar ortaya çıkarılmıştır.² 11 yıllık bir aradan sonra, kentte 2020 yılında Adıyaman Müze Müdürlüğü tarafından tekrar başlatılan kazı çalışmaları, nekropolis ve yerleşim alanında sürdürülmektedir.³

Adıyaman Müze Müdürlüğü'nün gerçekleştirdiği kazı çalışmalarında, tespit edilen mezarların neredeyse tamamı, kayalık alanda yer almaktadır. Bu mezarların bir bölümü, daha önce taş ocağı olarak kullanılan kayalıkta oluşan galerilerin iç kısımlarındaki duvar cephelerine oyulmuşlardır. Bir bölümü ise taş ocağının dışında, fakat yine kayalık alanda, kayaların içine ve dik

yükselen kaya cephelerine yapılmışlardır. Söz konusu mezarlar; Oda Mezar, Hypogeum/Hipoje, Khamosorion ve Kaya Nişleri'nden oluşan farklı tiplerdeki mezarlardır.⁴ Bu mezar tiplerinin dışında, sayıları az olmakla birlikte, Perre Nekropolisi'nde tümülüs,⁵ bağımsız lahitler, kiremit ve kremasyon mezar türleri belirlenmiştir.⁶

Bahsi geçen mezar tipleri arasında, daha çok oda mezar, hypogeum, khamosorion ve kaya nişlerinden oluşanlar dikkat çekmektedir. Özellikle, oda ve hypogeum tipindeki mezarların mimari düzenlemeleri farklılık göstermektedir. Perre Nekropolisi'ndeki oda mezarlar dromossuzdur. Buna karşın, hypogeum tipindeki mezarlar ise üstü açık dromoslara sahiptirler. Mezar odaları, her iki örnekte de bir ile üç arasında değişmektedir. Ancak, çoğunluk tek odalı örneklerden oluşmaktadır. Mezar odasının iç kısmında da farklıklar bulunmaktadır. Oda mezarların bazı örneklerinde, girişin iki yanı ve karşısındaki duvarda arcosoliumlu/kemerli, dikdörtgen veya üçgen şeklinde nişler ve bu nişlerin içinde, kayadan yükseltiyle oluşturulmuş mezar tekneleri yer almaktadır. Niş içindeki mezar teknelerinin sayısı genelde birdir. Ancak, aynı niş içinde yan yana iki⁷ veya üç tekneli örnekler de bulunmaktadır. Bazı oda mezarlarda ise nişlerin yerine, mezar odasının üç duvarını dolaşan klineler yer almaktadır. Hypogeum tipindeki mezarların iç düzenlemeleri, oda mezarlar ile benzerdir. Khamosorion tipindeki mezar örneklerinde, mezar teknesi ana kayaya oyulmuştur. Bu tip mezarların bazı örneklerinde, üçgen alınlıklı ve köşe akroterlerine sahip tek parça halinde kapak bulunurken, bazı örneklerinde üç blok taş ile kapatıldığı görülmektedir.⁸ Kaya Nişleri şeklin-

1 Perre ve çevresinde yapılan Protohistorik araştırmalar için bkz. Pittard 1931: 147-154; Von Osten 1933: 131-132; Bittel 1934: 8, 135; Kökten 1947: 459-469; Bostancı 1971: 52-53. Roma dönemi araştırmaları için bkz. Humann ve Puchstein 1890: 401-402, Dörner ve Naumann 1939: 66-69; Dörner 1999: 49-52. Ayrıca, Antik kaynaklar ışığında Perre hakkındaki bilgiler için bkz. Doğan 2021: 377-388.

2 Müze Kurtarma kazıları ve Perre Nekropolisi ile ilgili yayınlar için bkz. Erarslan 2003: 129-136, Blömer ve Facella 2008: 189-200, Erarslan ve Winter 2008: 179-187; Blömer ve Lätzer 2008: 227-230, Erarslan vd. 2009: 171-184, Erarslan vd. 2010: 191-104, Erarslan vd. 2011: 363-374; Erarslan 2012: 147-150; Erarslan 2016: 105-112.

3 Yağız vd. 2022: 146.

4 Perre Nekropolisi'nde tespit edilen mezar tipleri için bkz. Erarslan 2003: 129-131; Erarslan vd. 2009: 171-178; Erarslan vd. 2010: 92-96; Erarslan vd. 2011: 363-368; Erarslan 2012: 147-150; Erarslan 2016: 105-112.

5 Perre Nekropolisi tümülüs mezarları için bkz. Erarslan vd. 2010: 94-96, Res. 1-3; Erarslan vd. 2011: 366-367, Res. 4-5.

6 Lahit mezar örnekleri için bkz. Erarslan 2003: 130, Res. 4; Facella 2008: 201-206, Taf. 29, 1-2; Kiremit mezarlar için bkz. Erarslan 2003: 129-130, Res.2; Erarslan vd. 2009: 173-174; Erarslan 2012: 148; Kremasyon mezarlar için bkz. Erarslan 2012: 148; Erarslan 2016: 107.

7 Niş içinde yan yana iki mezar teknesinin yer aldığı örnekler için bkz. Erarslan 2003: 130; Erarslan vd. 2009: 174.

8 Erarslan vd. 2010: 172-173, 175-176, Res. 4-5;

deki mezarlar, taş ocağı olarak açılan galerilerin yan duvarlarına veya ana kayanın dik yükselen cephelerine yapılmıştır. Nişlerin büyük bir bölümü arcossolumlu yani kemerlidir.⁹

Literatür araştırmaları ışığında, bugüne değin başta Perre olmak üzere, bölge genelinde ortaya çıkarılan hypogeum tipindeki mezarların, steril, kapalı bir kontekste sahip olmadıklarını belirtmek olanaklıdır. Dolayısıyla, hypogeum tipindeki mezarların tarihlendirmeleri ya mezar içinden veya çevresinden ele geçen tekil buluntular ile ya da tipolojik özelliklerden hareketle, geniş bir zaman dilimi içinde yapılmaktadır. Bu çalışmaya konu olan mezar ise aşağıda detaylı bir biçimde ele alınacağı üzere, her ne kadar çoklu gömüye tabi olmasından kaynaklı tahribata uğramış olsa da ele geçen buluntulardan hareketle, steril bir kontekste sahiptir. Mezardan ele geçen buluntuların dar bir zaman dilimi içerisinde tarihlendiriliyor olmaları, başta Perre olmak üzere, bölge genelinde ortaya çıkarılan veya çıkarılacak hypogeum tipindeki mezarların tarihlendirmelerinde önemli bir dayanak noktası oluşturacağı şüphesizdir. Bu durum, 2022 yılında, Perre Nekropolisi'nde ortaya çıkarılan mezarın çalışmaya konu edinilmesindeki temel amacını oluşturmaktadır.

Mezarın Yapısal Özellikleri/Mimarisi

Mezar, yerleşim alanını kuzeyden güneye doğru sınırlayan ve aynı zamanda, nekropolis olarak kullanılan kayalık alanın üst bölümünde yer almaktadır (Fig. 1). Mezar, üstü açık basamaklarla inilen bir dromos ve bir mezar odasından oluşmaktadır. Geç dönemde oluşturulan bir yol nedeniyle, mezarın basamaklı dromos bölümü, stomiona kadar çeşitli boyutlardaki işlenmiş bloklarla doldurulmuştur. Bu nedenle, dromosun basamak sayısı ve uzunluğu belirlenmemiştir. Dromos'un son basamağı ile mezar girişi arasındaki stomion bölümü 1.77 m genişliğinde ve 1.20 m uzunluğundadır. Yukarıdan aşağıya doğru eğimli bir şekilde derinleşen dromosun en derin yeri, stomion bölümü olup, burada yükseklik 2.75 m'ye ulaşmaktadır.

Dromostan mezar odasına ise 1.08 m yüksekliğinde, 0.77 m genişliğinde ve 0.30 kalınlığında

dikdörtgen bir giriş ile geçilmektedir. Girişin orijinal kapısı korunmamıştır. Ancak, giriş dışarıdan kısmen işlenmiş 1.50 m yüksekliğinde, 0.80 m genişliğinde ve 0.20 m kalınlığında bir blok ile kapatılmıştır. Mezarın tabanı, girişten 0.14 m daha alçakta olup, buraya 0.74 m uzunluğunda bir basamak ile inilmektedir. Mezar odasının iç kısmındaki gezinti alanı 3.67 x 3.44 m ölçülerindedir. Yüksekliği ise 1.81 m-1.74 m arasında değişmektedir. Mezar odasında, biri tamamlanmış diğeri yarım kalmış iki niş bulunmaktadır. Bunlardan tamamlanmış olanı, girişin karşısındaki batı duvarda yer almaktadır. Söz konusu niş dikdörtgen şeklinde olup, 2.57 m genişliğinde, 1.37 m derinliğinde ve 1.26 m yüksekliğindedir. Bireyler, bu nişin içinde, yerden 0.38 m yükseltilmiş kline şeklindeki seki üzerine yatırılmıştır. Güney duvarda yer alan ikinci mezar nişi tamamlanmamıştır. Batı duvardaki nişte olduğu gibi yerden 0.40 m yüksekliğinde ve 2.64 m uzunluğundadır. Nişin iç kısmı, oyulmaya başlanmış ancak henüz işin başında tamamlanmadan bırakılmıştır. Bu nedenle, nişin orijinal derinliği ölçülememiştir (Fig. 2-3).

Bireyler ve Mezar Buluntuları

Mezar içinde üçü mezarın girişi yakınlarında, ikisi batı niş içindeki seki üzerinde olmak üzere, toplam beş bireye ait kafatası ele geçmiştir. Ayrıca, batı niş içinde dağınık durumda, çok sayıda insan kemiği yer almaktadır. Mezar odasında, iskeletlerin yanı sıra dağınık halde altı pişmiş toprak unguentariuma ait ağız, gövde ve kaide parçası, beş tam korunmuş cam unguentarium, parçalar halinde bronz iki ayna, demir iki iğne, demir bir düz tutucu, altın bir çelenge ait 4 yaprak parçası, altın bir bant parçası ve parçalar halinde çok sayıda demir plaka ve demir çivi ele geçmiştir. Mezar odasının tabanı ve niş içindeki seki üzerinde, oldukça yoğun bir çamur tabakası bulunmaktadır. Mezar odasının, yürüme düzleminin altındaki kaya kütesinin içine yapılmış olması, yağmur suyunun mezar odasına rahatlıkla dolmasına neden olmuştur. Olasılıkla, zaman içinde odanın içine yağmur suları ile sızmış olan ince toprak, sonraki dönemlerde çamur tabakası haline gelmiştir. Bunun sonucunda, oda içinde oldukça nemli bir ortam oluşmuş ve mezar buluntularının özellikle de pişmiş topraktan yapılmış unguentariumların bu nemli ortam içinde kötü korunmalarına neden olmuştur. Bunun dışında, altın çelengin büyük bölümünün eksik

Adıyaman'ın Besni ilçesindeki *Khamasorion* tipindeki mezar örnekleri için bkz. Zeyrek 2007a: 815, 7a-b.

9 Erarslan vd. 2010: 93; Erarslan vd. 2011: 366, Res. 2.

oluşu, unguentariumların kırık ve bir bölümün yine eksik oluşu, mezarın antik dönemde çoklu gömü sırasında tahrip edildiğini, kısmen de olsa soyulmuş olabileceğine işaret etmektedir. Mezar buluntuları, yapıldıkları malzeme (pişmiş toprak, cam, metal) dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

Pişmiş Toprak Unguentariumlar (Fig.4)

Unguentariumlar, mezar odasının nemli ortamı içinde uzun süre kaldıkları için yapısal olarak bozulmaya başlamış, kırılğan ve çabuk dağılan bir yapıya dönüşmüşlerdir. Bunlardan Kat. No. 1, parçalar halinde ele geçmiş olmasına karşın, gövde altı ve kaidesindeki küçük eksikler dışında tamamlanabilmiştir. Kat. No. 2 ve 5'in ağız ve boynun bir bölümü, Kat. No. 3 ve 4'ün ağız ve boyunlarının tamamı korunamamıştır. Kat. No. 6'nın ise sadece dip bölümü korunabilmiştir. Pişmiş toprak unguentariumların tamamı, literatürde yaygın olarak Bulbous/Torba Gövdeli olarak isimlendirilen örneklerdendir.¹⁰ Kat. No. 1 dışındaki diğer örneklerde, ağız, boyun ve gövdedeki eksiklikler dışında, gövde ve dip bölümlerinde de aşınmalar meydana gelmiştir. Bu nedenle, benzer formda olmalarına karşın, aşınmalardan kaynaklı olarak, profil çizimlerinde küçük farklılıklar oluşmuştur. Tüm örnekler, 2,5 YR 6 açık sarı hamur rengindedir.

Kat. No. 1, düz dipli, oval gövdeli, uzun silindirik boyunlu ve dışa dönük ağız kenarlıdır. Gövdenin en şişkin noktası karın altında, dip bölümüne yakındır. Kat. No. 1 ile benzer form özelliklerine sahip çok sayıda örnek farklı müze, koleksiyon ve merkezlerden ele geçmiştir. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden benzer bir örnek MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 1. yüzyılın sonları arasına,¹¹ Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde yer alan bir örnek MÖ 1. yüzyılın sonları ile MS 1. yüzyıl arasına,¹² Tarsus Müzesi'nden bir örnek MÖ 1. yüzyılın sonu ile MS 2. yüzyılın başı arasına,¹³ İzmir Arkeoloji Müzesi'nden iki örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,¹⁴ Çanakkale Müzesi'nde yer alan üç

örnek MS 1. yüzyılın ortaları veya sonrasına,¹⁵ Ampurias Nekropolisi'nden ele geçen benzer örnekler Tiberus-Claudius dönemlerine,¹⁶ Kenc-hreai Nekropolisi 18 No.lu mezardan ele geçen benzer örnekler MS 1. yüzyılın sonlarına,¹⁷ Naim Arnas Koleksiyonu'ndan benzer bir örnek MÖ 25-MS 50 yılları arasına,¹⁸ Francesco Di Toppo Koleksiyonu'ndan bir örnek Augustus dönemi sonrasına,¹⁹ Patara'daki bir yer altı oda mezarından ele geçen benzer örnek MÖ 50 ile MS 100 yılları arasına,²⁰ Tralleis Nekropolisi'nden benzer bir örnek MS 1. yüzyıla,²¹ Stobi'den bir örnek MÖ 25 ile MS 25 arasına,²² Parion Nekropolisi'nden benzer forma sahip örnekler MÖ 1. yüzyılın sonu ile MS 1. yüzyılın başı arasına, MS 1. yüzyılın ilk yarısı ve MS 1. yüzyılın ortalarına,²³ Milet Müzesi'nden bir örnek MÖ 1. yüzyılın sonları ile MS 1. yüzyılın ilk yarısı arasına,²⁴ form olarak benzer ancak boyun kısmının firnisli oluşuyla farklılaşan başka bir örnek MS 1. yüzyılın ortalarına,²⁵ yine form olarak benzer ancak boyun kısmının firnisli oluşuyla farklı olan bir örnek Korinth Kuzey Nekropolisi'nde ele geçmiş ve MS 1. yüzyıla²⁶ tarihlenmişlerdir.

Kat. No. 2-5, Kat. No. 1 ile form açısından benzer olmakla birlikte, gövdenin daha şişkin oluşuyla farklılaşırlar. Kat. No. 6 sadece dip bölümünden oluşur. Buna karşın, Kat. No. 2-5 ile benzer dip profiline sahip olması nedeniyle, bu grup içinde değerlendirilmiştir. Kat. No. 1'de olduğu gibi Kat.

10 Unguentariumların bu formu için literatürde farklı isimlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Doğan 2022: 150, Dipnot 18-19.

11 Doğan 2022: 157-158, Fig. 6.1, Kat. No. 13.

12 Tekocak ve Yıldız 2015: 416-417, Fig. 11, Kat. No. 11.

13 Laflı 2003: 92, Taf. 142a.

14 Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 88-89, Taf. 8 c-d.

15 Aydın 2000: 46-48, Kat. No. 50-51, Çiz. 17 b-c, Lev 13 b-c (MS 1. Yüzyılın ortaları), Kat. No. 54, Çiz. 19a, Lev. 14 c (MS 1. Yüzyılın ortaları ve sonrası).

16 Almagro 1955: 70, no. 5, 71, no. 4, 73, no. 3, 75, no. 7, 83, no. 5.

17 Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.

18 Mümin 2009: 173, Kat. No. 292, Lev. 56.

19 Chinelli 1995: 98, Fig. 32 no. 759.

20 Form olarak benzer özellikler taşırken, boyun kısmının firnisli olması ile Perre örneğinden ayrılır. İlgili örnek için bkz. Dündar 2008: 25,29, 124, Kat. No. U134, Lev. 16.

21 Civelek 2001: 115-116, 123, U8, Lev. XXXIV.

22 Anderson-Stojanovic 1987: 106-107, 110, Fig. 1d.

23 Aydın-Tavukçu 2006: 107, Kat. No. 159, Çizim 105, Kat. No. 163, Çizim 109.; Kasapoğlu 2008: 37-38, 103, Kat. No. 8, S 30 (MÖ 1. Yüzyılın sonu-MS 1. Yüzyılın başı); Ergürer 2012: 37, 304, Kat. No. 42, Lev. 29-30 (MS 1. Yüzyılın ilk yarısı).

24 Yaşar 2010: 38, Lev.XV U110.

25 Saraçoğlu 2011: 7, 31, U42.

26 Slane 2017: 12, 202, Pl. 52, 8-1.

No. 2-6'nın da çok sayıda benzer örneğine rastlanmaktadır. Kahramanmaraş Müzesi'nden benzer bir örnek MÖ 25 ile MS 125 yılları arasında,²⁷ İzmir Arkeoloji Müzesi'nden bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,²⁸ Milet Müzesi'nde yer alan yakın iki örnekten U113 no.lu olanı MS 1. yüzyılın ilk yarısına, U115 no.lu örnek ise MS 1. yüzyıla,²⁹ Çanakkale Müzesi'nden bir örnek MS 1. yüzyıl ortalarına,³⁰ Yalvaç Müzesi'nden örnekler Augustus dönemi ile MS 2. yüzyılın başları arasında,³¹ Tarsus Müzesi'nden bir örnek MÖ 1. yüzyılın sonu ile MS 2. yüzyılın başları arasında,³² Naim Arnas Koleksiyonu'ndan benzer iki örnek MÖ 25 ile MS 50 yılları arasında,³³ Atina Agorası'ndan benzer örnekler MÖ 25 ile MS 1-30/40 yılları arasında,³⁴ Tralleis Nekropolisi'nden bir örnek MS 1. yüzyılın ortalarına,³⁵ profil olarak benzer ancak boyun kısmının firnisli olmasıyla farklı olan bir başka örnek yine MS 1. yüzyıl ortalarına,³⁶ Parion'dan benzer örnekler MS 1. yüzyılın ilk yarısına,³⁷ MÖ 1. yüzyılın sonları ile MS 1. yüzyılın başları arasında,³⁸ MS 1. yüzyıl ortalarına,³⁹ Kenchreai Nekropolisi 18 no.lu mezardan ele geçen benzer bir örnek MS 1. yüzyılın sonlarına,⁴⁰ Erythrai'da 2A no.lu mezar buluntuları arasında yer alan bir unguentarium MS 80 yılına,⁴¹ Patara'dan bir ör-

nek MS 50 ile 100 yılları arasında,⁴² Hierapolis'den yakın bir örnek MS 1. yüzyılın ortalarına,⁴³ Stratonikeia Akdağ Nekropolisi'nden yakın bir örnek MS 1. yüzyıl ortalarına,⁴⁴ Korinth'den bir örnek MS 1. yüzyılın ortalarına,⁴⁵ Ampurias'dan benzer örnekler Augustus ile Tiberius dönemlerine tarihlenmiştir.⁴⁶

Cam Unguentariumlar (Fig. 5)

Mezar içinde ele geçen beş adet cam unguentarium (Kat. No. 7-11) serbest üfleme ve aletle şekillendirme tekniği kullanılarak üretilmiştir. Form özellikleri dikkate alındığında, Kat. No. 7'nin Isings Form 28a,⁴⁷ Kat. No. 8-11'in ise Isings Form 8⁴⁸ sınıfları ile paralellik arz ettikleri görülmektedir.

Kat. No. 7, konkav dibe, konik gövdeye ve uzun silindirik boyna sahiptir. Ağız dışa çekilmiş ve hafif içe katlanmıştır. Boyundan gövdeye geçişte belirgin aletle şekillendirme izi bulunmaktadır. Açık mavimsi yeşil renkteki cam üzerinde, yer yer aşınmalar görülmektedir. Gövde alt bölümünde ise yer yer kahverengi patina bulunmaktadır. Isings'in Form 28a olarak isimlendirdiği bu tip unguentariumların Tire, Erzurum, Giresun, Kars, Bergama müzelerinde yer alan benzer örnekleri MS 1. yüzyılın sonu ile 2. yüzyılın başı arasında tarihlenmiştir.⁴⁹ Hayes benzer bir örneği MS 1. yüzyılın ortaları veya ikinci yarısına,⁵⁰ Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde yer alan bir örnek MS 1. yüzyılın ortalarından sonraya,⁵¹ Knossos'dan bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,⁵² Parion Tavşandere Nekropolisi'nden bir örnek MS 1. yüzyılın

27 Doğan ve Lebe 2021, 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

28 Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14, Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.

29 Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115).

30 Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.

31 Lafli 2003: 102-103, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b, e, Taf. 182c. Lafli, Pisidia Bölgesi'nin İmparatorluk Dönemi pişmiş toprak unguentariumları için oluşturduğu tipolojide, söz konusu örneklerden Taf.176d ve Taf. 177d'yi Form I, diğerlerini Form II içinde değerlendirmiştir.

32 Lafli 2003: 92, Taf. 142d.

33 Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.

34 Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.

35 Civellek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.

36 Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.

37 Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29- 30 (MS 1. Yüzyılın ilk yarısı); Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.

38 Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.

39 Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.

40 Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.

41 Özyiğit 1990: 132, Res. 10.

42 Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.

43 Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.

44 Tamsü-Polat 2013: 79,287, Lev.541, Kat. No. U138.

45 Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.

46 Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.

47 Isings 1957: 42.

48 Isings 1957: 24.

49 Tire örneği için bkz. Gürler 2000: 41, No 36; Bergama örneği için bkz. Atilla ve Gürler 2008: 39, Kat. No. 46; Erzurum örneği için bkz. Öztürk 2013a: 76; Kars örneği için bkz. Öztürk 2013b: 40; Giresun örneği için bkz. Demir 2013: 45, 85 (U15), 91 (U17).

50 Hayes 1975: 138-139, no.569, fig. 18.

51 Tekocak 2013: 130, Resim I-4 (370)

52 Smith 1982: 274, Fig. 5, no.27, Pl. 37o.

sonlarına⁵³ tarihlenmiştir.

Kat. No. 8, düz dibe, hafif dalgalı, dar gövdeye, dar uzun silindirik boyna ve ağız kenarı dışa çekilerek içe katlanan ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte aletle şekillendirme izi bulunmaktadır. Uçuk yeşil renkli camdan yapılmıştır. Camın boyun bölümünde, renk aşınmış ve saydamlaşmıştır. Ayrıca, boyun ve gövde üzerinde sarımsı kahverengi patina yer almaktadır. Kat. No. 8'in Budapeşte Szepmuveszeti Müzesi'nde yer alan benzer bir örneği MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında tarihlenmiştir.⁵⁴ Hayes benzer bir örneği Seri C içinde değerlendirir ve MS 50 ile 100 arasında tarihler.⁵⁵ Bergama, Giresun ve Erzurum müzelerinden benzer birer örnek MS 1. yüzyıla,⁵⁶ Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde yer alan bir örnek MS 2. yüzyıla,⁵⁷ Knossos'dan bir örnek ise MS 1. yüzyılın ikinci yarısına⁵⁸ tarihlenmiştir.

Kat. No. 9, hafif iç bükey dibe, hafif dalgalı, dar, konik gövdeye, kısa, dar, silindirik boyna ve ağız kenarı dışa çekilmiş ve içe katlanarak yuvarlatılan ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin alet izi görülmektedir. Uçuk yeşil renkli, boyun bölümü tamamen aşınmış ve saydamlaşmıştır. Gövde altında ve boyunda yer yer kahverengi patina yer almaktadır. Kat. No. 9'un Erzurum Müzesi'nden benzer bir örneği MS 1.yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında,⁵⁹ Budapeşte Szepmuveszeti Müzesi'nde yer alan bir örnek MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında,⁶⁰ Giresun Müzesi'nden benzer bir örnek MS 1. yüzyıla,⁶¹ Tire Müzesi'nden bir örnek MS geç 1. yüzyıl ile erken 2. yüzyıl arasında,⁶² yine Tire Müzesi'nden bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,⁶³ Tarsus Köylü Garajı mezar buluntuları arasında yer alan benzer bir örnek MS 1. yüzyıl sonu ile 2. yüzyılın

başı arasına,⁶⁴ Ampurias Nekropolisi'nden bir örnek MS 1. yüzyıla,⁶⁵ Stratonikeia Akdağ Nekropolisi'nden benzer iki örnek MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında,⁶⁶ Knossos'dan bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına⁶⁷ tarihlendirilirken, Hayes benzer örnekleri MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.⁶⁸

Kat. No. 10, konkav dibe, dar konik gövdeye, kısa, dar, silindirik boyna ve dışa çekilerek, içe katlanmış ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin alet izi bulunmaktadır. Açık mavimsi yeşil renkte, boyun tamamen aşınmış ve saydamlaşmıştır. Kat. No. 10'un benzer bir örneğini Hayes MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihler.⁶⁹ Erzurum ve Budapeşte Szepmuveszeti Müzesi'nden benzer örnekler MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında⁷⁰ tarihlenirken, Bergama ve Giresun müzelerinden benzer örnekler MS 1. yüzyıla⁷¹ tarihlenmiştir.

Kat. No. 11, gövdesi boyun bölümünden çok az geniş olmasıyla diğer örneklerden farklılaşır. Bu şekliyle, deney tüplerine benzemektedir. Konkav dibe, kısa, dar gövdeye, oldukça uzun, dar boyna ve dışa çektirilerek şekillendirilen ağza sahiptir. Isings, bu form özelliklerine sahip unguentariumları da Form 8 içinde değerlendirmiş ve genel olarak MS 1. yüzyıla tarihlenmiştir.⁷² Hayes benzer bir örneği MS 1. yüzyılın ortaları ve ikinci yarısına tarihler.⁷³ Erzurum ve Bergama müzelerinden benzer birer örnek MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında,⁷⁴ Tire Müzesi'nden bir örnek MS geç 1. yüzyıl ile erken 2. yüzyıl arasında,⁷⁵ Tarsus Köylü Garajı mezar buluntuları arasında yer alan benzer örnekler MS 1. yüzyılın sonu ile 2.

53 Keskin 2019: 36-37, 117, Kat. No. 20.

54 Barkóczi 1996: 62, Taf. XII no.157

55 Hayes 1975: 71, Fig.8, no. 233.

56 Erzurum örneği için bkz. Öztürk 2013a: 60.; Giresun örneği için bkz. Demir 2013: 43, 72 (U6).; Bergama örneği için bkz. Atila ve Gürler 2008: 43, Kat. No. 54.

57 Tekocak 2013: 129, Resim I-3 (99-8).

58 Smith 1982: 274, Fig. 5, no. 50, Pl. 38v.

59 Öztürk 2013a: 60.

60 Barkóczi 1996: 61, Taf. XII no. 152.

61 Demir 2013: 43, 72, U6.

62 Gürler 2000: 29, No 11.

63 Gürler 2000: 43, No 40.

64 Yurtseven 2006: 95, 105, no. 26, Res. 19, Çizim 12.

65 Almagro 1955: 93, no. 1.

66 Tamsü-Polat 2013: 129-130, Lev.112 n-o, Kat. No. CU28-29.

67 Smith 1982: 274, Fig. 5 no. 53, Pl. 38s.

68 Hayes 1975: 71, Fig.8, no. 233, 139, Fig 17, no. 570, Plt. 42, no. 663.

69 Hayes 1975: 139, Fig 17 no. 570

70 Barkóczi 1996: 62, Taf. XII no. 15.; Öztürk ve Can 2007: 115, Çizim 5.; Öztürk 2013a: 57.

71 Giresun örneği için bkz. Demir 2013: 43, 72, U6.; Bergama örneği için bkz. Atila ve Gürler 2008: 39, Kat. No. 52.

72 Isings 1957: 24.

73 Hayes 1975: 151, Fig. 20, no. 630.

74 Öztürk 2013a: 59.; Atila ve Gürler 2008: 23.

75 Gürler 2000: 28, No 10.

yüzyılın başları veya MS 1. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl arasında,⁷⁶ Knossos'dan bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,⁷⁷ Ampurias Nekropolisi'nden bir örnek MS 1. yüzyıla,⁷⁸ Tralleis Nekropolisi'nden yakın bir örnek MS 1. yüzyılın ikinci yarısına⁷⁹ tarihlenmiştir.

Metal Buluntular (Fig. 6-7)

Metal buluntuların yapımında altın, bronz ve demir malzemesi kullanılmıştır. Çelenk yaprakları ve işlevi kesin olarak belirlenemeyen bant (Kat. No. 12) altından, aynalar (Kat. No. 13 ve 14) bronzdan, iğneler (Kat. No. 15 ve 16), düz tutucu (Kat. No.17), ahşap aksamları birbirine tutturmakta kullanılan çivi ve plakalar (Kat. No. 18) ise demirden yapılmıştır.

Kat. No. 12, beş parçadan oluşmaktadır. Parçalardan dördü başa takılan bir çelenge ait iken, formunu yitirmiş bir bant parçası, bir diadem ile ilişkili olabileceği gibi ölü için oluşturulan saç, ağız veya göz bandına ait olması da mümkündür⁸⁰. Bandın form ve profili belirlenemediği için işlev ve benzer örneklerini de tespit edebilmek oldukça zordur. Bununla birlikte, Zeugma'da mezarlardan ele geçen iki bant parçası ile benzerlik taşıdığı söylenebilir. Zeugma örnekleri MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyılın başı arasında tarihlendirilmiştir⁸¹. Zeugma örnekleri dışında, paralel örnek tespit edilemediği için bantın tarihine ilişkin kesin bir yorumda bulunmak olanaklı görünmemektedir. Çelengin korunan yapraklarından, ikisinin formu net bir biçimde görülürken, ikisinin yaprak olduğu anlaşılacakla birlikte, biçimini tam olarak saptamak olanaklı değildir. Altın parçalarının tamamı oldukça ince varak şeklindedir. Çelenk ve diademlerin mezara bırakılması geleneği, Kyme İDÇ Nekropolisi,⁸²

Stratonikeia Akdağ Nekropolisi,⁸³ Samothrake Nekropolisi,⁸⁴ Dardanos Tümülüsü,⁸⁵ Lampsakos,⁸⁶ Patara Nekropolisi,⁸⁷ Zeugma⁸⁸ gibi birçok örnekte olduğu üzere, yaygın biçimde ve geniş bir coğrafyada karşımıza çıkmaktadır⁸⁹. Mezardan ele geçen çelenk yapraklarının üç uçlu yapraklardan oluştuğu görülmektedir. Çelenk yaprakları kullanılan yaprak cinsine göre farklılık göstermektedir. MÖ 4. yüzyıldan önce genellikle tek uçlu yapraklılar kullanılırken, MÖ 4. yüzyıldan itibaren yaprakların uç kısımları dilimlere ayrılmaya başlamaktadır. Perre örneğinde olduğu gibi üç uçlu örnekler, Hellenistik dönemden itibaren yaygınlaşmakta ve Roma döneminde popüler olmaktadır⁹⁰. Mezardan ele geçen üç uçlu çelenk yapraklarının benzer örneklerine, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MÖ 1. yüzyılın başı arasında tarihlendirilen Zeugma'da,⁹¹ MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilen Patara'da,⁹² MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında tarihlendirilen Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde⁹³ ve MS 3. ile 4. yüzyıllar arasında tarihlendirilen Adana Arkeoloji Müzesi'nde⁹⁴ rastlamak mümkündür. Görüldüğü üzere, Kat. No. 12'nin paralel örnekleri, MÖ 2. yüzyıl ile

76 Yurtseven 2006: 95, 104, no. 20, Res. 13, Çizim 7, 105, no. 27-28, Res. 20-21, Çizim 13-14.

77 Smith 1982: 274, Fig. 5, no. 32, Pl. 38a.

78 Almagro 1955: 99, no. 16.

79 Civelek 2001: 120, U72, Lev. XXXVII.

80 Ölü için oluşturulan saç, ağız veya göz bantları için bkz. Bingöl 1999: Kat. No. 230-242; Dieudonné-Glad 2013: 46-47, Pl. 1.9,11.

81 Dieudonné-Glad 2013: 46-47, Pl. 1.9,11.

82 Kyme İDÇ Nekropolisi 125 no.lu mezardan ele geçen bir diadem MÖ 4. yüzyılın sonları-3. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir (Lebe 2022: 146, Fig. 10, Kat. No. 7.).

83 Stratonikeia Akdağ Nekropolisi'nde ele geçen altın diadem parçalarının farklı dönemlere tarihlendiği görülmektedir. Bunlardan MK47 no.lu mezarda ele geçen diadem parçaları MS 1.-2. Yüzyıla, (Tamsü-Polat 2013: 142, 183, Lev.121 c, DP1.). MK115 no.lu mezardan ele geçen parçaları ise MÖ 2.-1. yüzyıla tarihlenmiştir (Tamsü-Polat 2013: 142, 234, Lev.121 d, DP2.).

84 Samothrake Nekropolisi'ndeki diadem örneği MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilmiştir (Dusenbery 1998: 1005, W1-1, W1-2.).

85 Dardanos Tümülüsü'nden ele geçen altın diadem ve çelenkler MÖ geç 4.-erken 3. Yüzyıla tarihlendirilmişlerdir (Sevinç ve Treister 2003: 220-243, Plate 1-11.).

86 Lampsakos'dan üç altın taç ve iki diadem MÖ 4. Yüzyıla tarihlendirilmiştir (Körpe 1998: 172, Res. 10-12 (çelenkler), Res. 13-14 (diademler); Körpe ve Treister 2002: 435, 437, 439-440, Fig. 7, 10 (diademler), Fig. 8-9, 11 (çelenkler)).

87 Uygun 2000: 123, Lev. 29-30.

88 Dieudonné-Glad 2013: 46, Pl. 1.1-3, 4-7.

89 Dieudonné-Glad 2013: 46.

90 Uygun 2000: 122; Koçar 2011: 56.

91 Dieudonné-Glad 2013: 46, Pl. 1.1-3, 4-7.

92 Uygun 2000: 123, Lev. 29-30.

93 Bingöl 1999: Kat. No. 16. Koçar 2011: Resim 70.

94 Atakuru 2020: Kat. No. 103.

MS 4. yüzyıl arasına tarihlendirilmişlerdir. Form değiştirmeden oldukça uzun süre kullanımda kalan bu tip bir buluntuyu, dar bir zaman dilimi içinde ele almak mümkün değildir. Bununla birlikte, paralel örneklerin sunduğu MÖ 2. yüzyıl ile MS 4. yüzyıl arası, buluntunun ortaya çıkışı ve kullanım süresini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Kat. No. 13 ve Kat. No. 14, iki adet bronz aynadan oluşur. Bunlardan Kat. No. 13, dört parçalı olarak ele geçmiş olup, restore edilerek bir araya getirilmiştir. 3.2 cm çapında ve 0.09 cm kalınlığında olan aynanın ön ve arka yüzünde bezeme bulunmamaktadır. Kat. No. 14, üç parça halinde ele geçmiş ve küçük bir bölümü dışında restore edilerek birleştirilmiştir. 4.6 cm çapında ve 0.06 cm kalınlığında olan aynanın ön ve arka yüzünde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Kat. No. 13 ve 14'e benzer iki örnek Stratonikeia Akdağ Nekropolisi MK37 ve MK38 no.lu mezarlarda ele geçmiştir. MK37'nin, MS 1. yüzyılın ortalarından sonra, MK38'in ise MS 1. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlandığı belirtilmiştir.⁹⁵ Museum of Fine Arts Boston'dan bir örnek Hellenistik döneme,⁹⁶ Sardes'ten bir örnek Bizans dönemine,⁹⁷ Patara'dan üç örnekten biri MÖ 4. yüzyıla, diğer ikisi MÖ 1. yüzyıl ile MS erken 1. yüzyıl arasına,⁹⁸ Parion'dan benzer beş örnekten biri MÖ 4. yüzyıla, diğer dördü MS 1. ile 2. yüzyıllar arasına tarihlenmiştir.⁹⁹ Paralel örneklerden de anlaşılacağı üzere, farklı dönemlere ait bronz aynaların benzer form özellikleri taşıdığı görülecektir. Bu nedenle, ait oldukları kontekst buluntulardan hareketle, tarihlendirilmeleri daha sağlıklı olacaktır.

Kat. No. 15 ve Kat. No. 16, iki adet demir iğneden oluşmaktadır. Bu tip aletlerin işlevlerini, kontekstlerinden bağımsız olarak, kesin bir biçimde belirlemek olanaklı değildir. Günümüzde, kendi toplumumuzda bile, bir aletin belirtilen birincil işlevi, kesinlikle tek kullanım alanı değildir.¹⁰⁰ Perre örneğine benzer aletler, saç iğnesi,¹⁰¹

stylus,¹⁰² sonda¹⁰³ gibi farklı isimlerle karşımıza çıkabilmektedir. Ayrıca, tıbbi müdahale,¹⁰⁴ yazı yazma,¹⁰⁵ süsleme¹⁰⁶ gibi birçok farklı işlev üstlendikleri de belirtilebilmektedir. Hem isimlendirmede hem de üstlendiği işlevde kilit rolü oynayan olgu, aletin ele geçtiği konteksttir. Mezardan ele geçen kontekst, unguentariumlar, çelenk parçaları, aynalar ile düz tutucudan ibaret olup, bunların kişisel bakım ile süs eşyaları olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kontekst verileri bağlamında, Kat. No. 15 ve Kat. No. 16'nın da kişisel bakım veya süs eşyaları ile ilişkili olabileceği belirtilebilir. Bu verilerden hareketle, mezar hediyesi olan Kat. No. 15 ve Kat. No. 16'nın saç iğnesi veya fibula işlevinde kullanılan iğnelere olabileceğini önermek yanlış olmayacaktır. Kat. No. 15, yoğun korozyona uğramakla birlikte, tam olarak korunmuştur. Sivri uçlu, dairesel kesitli aletin baş kısmı, gövdeye oranla hafif geniş tutulmuştur. Bu form yapısıyla, tepeli iğnelere kısmen benzemektedir. Kat. No. 15'in paralel üç örneği, Laodikeia Nekropolisi'nden bilinmektedir. Söz konusu üç örnekten ilki MS 1. yüzyılın ikinci yarısına,¹⁰⁷ ikincisi Titus-Domitianus dönemlerine (MS 79-96)¹⁰⁸ ve üçüncüsü ise MS 1. ile 3. yüzyıllar arasına¹⁰⁹ tarihlendirilmiştir. Kat. No. 16, yoğun korozyona uğramış ancak tam olarak korunmuştur. Sivri uçludur. Gövde dairesel kesitlidir. Gövdeden baş kısmına geçişte ince çıkıntılı bir bilezik, sonrasında gövde ile eşit dairesel bir bölüm ve en sonda düz, dörtgen kesitli spatül bölümü bulunmaktadır. İğnenin benzer örneklerine, Laodikeia Nekropolisi'nde, Samothrake Nekropolisi'nde, Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki)'da, Norton ve Erdoğan Yalav Koleksiyonları'nda rastlamak mümkündür. Laodikeia Nekropolisi'nden ele geçen üç örnekten ilki MS 1. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına,¹¹⁰ ikinci-

102 Bliquez 1982: 202-204, Fig. 2.14.; Dusenbery 1998: 1044, S207-6.; Canlı 2019: Kat. No.: St5.

103 Yalav 2008: 247, Env. No.: 296.; Sınık 2012: Kat. No. 3, 34.

104 Yalav 2008: 247, Env. No.: 296.; Akarsu vd. 2011: 13; Sınık 2012: Kat. No. 3, 34.

105 Bliquez 1982: 202-204, Fig. 2.14.; Dusenbery 1998: 1044, S207-6.; Canlı 2019: Kat. No.: St5.

106 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 523, 624, 883, 924.

107 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 523.

108 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 624.

109 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 883.

110 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 924.

95 Tamsü-Polat 2013: 174-175, Lev. 120 d-e, A1-A2

96 Comstock ve Vermeule 1971: 271, no. 393.

97 Waldbaum 1983: 109, Pl. 42. No. 649.

98 Şahin 2018: Kat. No. 28 (MÖ 400 civarı), Kat. No. 29-30 (MÖ 1. yüzyıl-MS erken 1. yüzyıl).

99 Çelikbaş 2016: Kat. No: E1 (MÖ 4. yy), Kat. No: E3, E7, E8, E9 (MS.1-2.yy).

100 Mathieu ve Meyer 1997: 333.

101 Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 523, 624, 883, 924.

si MS 3. ile 4. yüzyıllar arasına,¹¹¹ ve üçüncüsü MS 4. ile 5. yüzyıllar arasına¹¹² tarihlendirilmiştir. Samothrake Nekropolisi'ndeki örnek MS 1. yüzyılın ilk çeyreğine,¹¹³ Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki)'daki örnek MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına,¹¹⁴ Norton Koleksiyonu'ndaki örnek Roma İmparatorluk dönemine¹¹⁵ ve Erdoğan Yalav Koleksiyonu'ndaki örnek ise Roma dönemine¹¹⁶ tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 17, Eski Yunanca'da *τριχολαβίς/τριχολαβίον*, Latince'de ise *Vulsella* olarak isimlendirilmektedir.¹¹⁷ Günümüzdeki Cımbız'ın karşılığı olan bu alet, modern literatürde Tutucu¹¹⁸ veya Düz Tutucu,¹¹⁹ Cımbız,¹²⁰ Penset¹²¹ ve Forseps¹²² olarak farklı biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Kat. No. 17'de, aletin kollarının başlangıç bölümünün düz olmasından dolayı, Düz Tutucu olarak isimlendirilmesi uygun görülmüştür. Tutucular Perre örneğinde olduğu üzere, sıklıkla iğneler ile bir set oluşturarak beraber ele geçmektedirler.¹²³ Bronz çağından itibaren kozmetik,¹²⁴ epilasyon,¹²⁵ cerrahi müdahale aleti,¹²⁶ kandil fitili kaldırma,¹²⁷ zanaatkarlar tarafından küçük nesnelere tutma¹²⁸ gibi çeşitli işlevlerde kullanıldığı bilinen bu aletin, mezarda beraber ele geçtiği konteksti (unguentarium, iğne, ayna) düşünüldüğünde, epilasyon uygulamalarında işlev üstlenmiş

olabileceği belirtilebilir. Düz Tutucu'nun bir kolu tam ve tepe noktasındaki dönüşün bir kısmı korunabilmiştir. Kol, dörtgen kesite sahip olmakla birlikte, kolun başladığı tutucu kısmı dövülerek geniş tutulmuştur. Kol bitiminde, tepedeki dönüş noktasında, dörtgen kesit, dairesel kesite dönüşmektedir. Düz Tutucu'nun benzer örnekleri, Augustus dönemine (MÖ 27-MS 14) tarihlendirilen Laodikeia'da,¹²⁹ Roma dönemine tarihlendirilen Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Koleksiyonu'nda,¹³⁰ Roma dönemine tarihlendirilen İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde,¹³¹ MS 2. ile 3. yüzyıllar arasına tarihlendirilen Parion'da,¹³² MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyıl arasına tarihlendirilen Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki)'da,¹³³ MS 2. ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirilen Alliano'de¹³⁴ ve MS 2. ile 4. yüzyıl arasına tarihlendirilen John Hopkins Üniversitesi Tıp Enstitüsü Koleksiyonu'nda¹³⁵ görülebilmektedir.

Kat. No. 18, 33 adet bağımsız demir çivi/çivi parçasından ve 35'i çivisiz, 18'i çivili olmak üzere, 53 adet demir plakadan oluşmaktadır. Toplam 86 demir parçasından oluşan Kat. No. 18 oldukça tahribata uğramıştır. Orijinal formu tespit edilemediği için ne kadarının korunduğu tespit edilememiştir. Bu çivi ve plaka parçalarının ahşap bir mobilya veya kapı gibi bir mimari eleman ile ilişki olabileceğini belirtmek mümkündür.¹³⁶ Bazı çivilerin uzunluklarının 10 cm'yi aşması, mobilya gibi küçük bir elemandan ziyade, kapı gibi daha anıtsal bir eleman ile ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Nitekim, mezar mimarisinin anlatıldığı bölümde de belirtildiği üzere, mezarın orijinal kapısı tespit edilememiştir. Dolayısıyla, bu veriler orijinal kapının ahşap olabileceği ve çivi ile demir plakaların da bağlayıcı ve süsleme elemanları olarak bu kapıda kullanılmış olabileceği fikrini uyandırmaktadır. Plakaların çok parçalı ele geçmesi ve formunun belirlenmemesi, stil kritiği yapılmasını olanaklı kılmamıştır. Çiviler dairesel kesitli ve disk başlıdır.

111 Sınık 2012: Kat. No. 34.

112 Sınık 2012: Kat. No. 3.

113 Dusenbery 1998: 1044, S207-6.

114 Canlı 2019: Kat. No.: St5.

115 Bliquez 1982: 202-204, Fig. 2.14.

116 Yalav 2008: 247, Env. No.: 296.

117 Uzel 2000: 94.; Demirer 2013: 31.

118 Canlı 2019: 25-26.

119 Baykan 2012: 54-56.

120 Alagöz 2012: 38-39.; Demirer 2013: 31.; Çelikbaş 2016: Kat. No.: Y4.; Aybek vd 2016: Kat. No.: 8-9.

121 Uzel 2000: 95.; Sınık 2012: Kat. No. 38.; Demirer 2013: 31.

122 Bliquez 1982, 211, Fig. 5. 30-31.; Uzel 2000: 94.; Alagöz 2012: 38-39.; Demirer 2013: 31.

123 Demirer 2013: Kat. No.: B2.; Canlı 2019: 25.

124 Alagöz 2012: 38.; Baykan 2012: 54.; Canlı 2019: 25.

125 Alagöz 2012: 38-39.; Baykan 2012: 54.; Demirer 2013: 31.; Canlı 2019: 25.

126 Uzel 2000: 94.; Alagöz 2012: 39.; Baykan 2012: 54.; Demirer 2013: 31.; Canlı 2019: 25.

127 Demirer 2013: 31.

128 Demirer 2013: 31.

129 Sınık 2012: Kat. No. 38.

130 Uzel 2000: ANT 11, Lev. XXV.50.

131 Uzel 2000: IAM 15, Lev. XCVIII.94.

132 Çelikbaş 2016: Kat. No.: Y4.

133 Canlı 2019: Kat. No.: T3.

134 Baykan 2012: Kat. 285.

135 Bliquez 1982, 197, 211, Fig. 5. 30.

136 Demirer 2013: 124.; Başaran ve Kasapoğlu 2013: 134, Şekil 10.; Çelikbaş 2016: 139.

Çiviler yüzyıllarca form değiştirmeden kullanılabilirler.¹³⁷ Dolayısıyla, kronolojik değişimlerini belirlemek ve stil kritiğinden hareketle, tarihlerini saptamak oldukça zor görünmektedir. Genellikle ele geçtikleri kontekst veya tabakaya göre tarihlendirilmektedirler.¹³⁸

Değerlendirme ve Sonuç

Perre Nekropolisi'nde, 2001-2009 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalarda, ortaya çıkarılan mezar tiplerinin benzerlerine, Adıyaman'ın Besni, Tut, Gerger, Kahta ve Merkez ilçelerinde rastlanmaktadır.¹³⁹ Bunların arasında, özellikle Besni Turuş'daki kaya mezarları, üstü açık basamaklı dromosları ve hypogeum tipleri ile bu çalışmanın konusu olan Perre örneği ile benzerlik taşımaktadır.¹⁴⁰ Ayrıca, Güney Kommagene kentlerinden biri olan Doliche Nekropolisleri'nde de benzer mezar örnekleri bulunmaktadır.¹⁴¹ Kommagene coğrafyasının yanı sıra Anadolu'nun hemen hemen her bölgesinde çok sayıda kaya mezarı bulunmaktadır. Bunların büyük bir bölümü, yüzeyden görülebilir olmaları nedeniyle, soyulmuş ve tahrip edilmişlerdir. Kaçak kazı ve tahribatlar, mezar buluntularının steril bir kontekst biçiminde ele geçmesine olanak tanımamıştır. Dolayısıyla, hypogeum tipindeki mezarlar yaygın bir biçimde görülmekle birlikte, steril kontekste sahip olmamaları, tarihlendirmelerini oldukça güçleştirmektedir.

Perre Nekropolisi'nde de bu makalenin konusunu oluşturan hypogeum mezara kadar, steril bir kontekst barındıran herhangi bir mezara rastlanmamıştır. Bu nedenle, literatürde Perre Nekropolisi'nin tarihi için Geç Hellenistik dönemden (MÖ 1. yüzyıl) Erken Bizans Dönemi'ne veya MÖ 1. yüzyıldan İslami Dönem'e kadar uzanan oldukça geniş zaman aralıkları

sunulmuştur.¹⁴² Çalışmanın konusu olan hypogeum mezar ile birlikte, Perre Nekropolisi'nde ilk defa kontekst buluntuları olan bir mezar açığa çıkarılmıştır. Bu da daha dar zaman aralıkları ile bir tarihleme yapabilme olasılığı sunmaktadır. Elbette, bir mezar kontekstinden hareketle, tüm nekropolisi tarihlemek mümkün değildir. Ancak, kaya mezarları arasında yer alan hypogeum, oda mezar ve kaya nişleri gibi mezarlar için harcanan emek ve maliyet düşünüldüğünde, bunların orta ve üst gelir seviyesine sahip ailelere ait olduğu söylenebilir. Nekropolisdeki bu tarz mezar sayısının çokluğu düşünüldüğünde ise kentin refah düzeyinin yüksek olduğu dönemler akla gelmektedir. Son dönem kazılarında ortaya çıkarılan görkemli kamu/dini yapılara ait temel ve döşemeler ile yine görkemli bir tapınağa ait sima parçası ile anta başlığı, kentin MS 1. ve 2. yüzyıllarda refah düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁴³ Bu dönemde oluşan refah ve zenginlik, maliyeti yüksek olan oda ve hypogeum gibi kaya mezarlarının da yapılmasına olanak sağlamış olmalıdır. Genel olarak, MS 1. ve 2. yüzyıllar arası tarih Perre için refah düzeyi yüksek bir dönem olarak görülmekte olup, mezarın altın, bronz, demirden oluşan metal buluntuları ile pişmiş toprak ve cam unguentariumları da bu tarihi destekler niteliktedir. Bu durum da mezarın, kentin parlak döneminin bir ürünü olduğuna kanıt sunmaktadır.

Mezardan ele geçen beş bireyin tamamı inhumasyon tarzında, yakılmadan gömülmüşlerdir. Antropolojik analizler yapılmadan, bireylerin cinsiyet ve yaşları için kesin bilgiler vermek mümkün değildir. Kontekst buluntular ışığında ise tam anlamıyla bir set oluşturmadıkları sürece, mezar sahibi/sahiplerinin yaş, cinsiyet ve mesleğine ilişkin bir öngörüle bulunmak yanıltıcı olabilmektedir.¹⁴⁴ Bu mezarda ele geçen kontekste bakıldığında, kadınlara hitap eden kişisel bakım ve süs eşyaları olduğu görülmektedir. Buluntular arasında yer alan aynalar, bu bağlamda oldukça önem taşımaktadır. Her ne kadar unguentarium, çelenk, düz tutucu ve iğneler farklı cinsiyete ve yaş gruplarına sahip bireylerin mezarlarında ele geçse de aynalar, istisna teşkil eden örnekler

137 Demirer 2013: 125.

138 Çelikbaş 2016: 139.

139 Besni örnekleri için bkz. Zeyrek vd. 2006: 178-193; Zeyrek 2007a: 807-828; Zeyrek 2007b: 194-221; Zeyrek ve Zeyrek 2010: 232-233, Res. 8; Tut örnekleri için bkz. Ezer vd. 2017: 472; Yağız 2019, 216-220, Fig. 1-7; Gerger örnekleri için bkz. Dörner ve Naumann 1939: 47-51, Abb.5, Taf. 9. 1; Kahta örnekleri için bkz. Yağız 2019: 220-222, Fig. 8-10; Merkez ilçe sınırları içinde Turuş kaya mezarlarının çoğunluğu hypogeum tipindedir. Detaylı bilgi için bkz. Erarslan 2001: 263-272.

140 Erarslan 2001: 263-265.

141 Ergeç 2003: 6-9.

142 Perre Nekropolisi için önerilen tarihlendirme için bkz. Erarslan 2003: 131; Erarslan vd. 2009: 178; Erarslan vd. 2010: 96; Erarslan vd. 2011: 369.

143 Yağız vd. 2023, 342, Res. 1

144 Doğan 2023: 119.

dışında, her zaman kadın mezarlarında ele geçmektedirler.¹⁴⁵ Dolayısıyla, mezardan ele geçen bireylerden en az birinin kadın olma ihtimali oldukça yüksektir.

Mezar malzemesinin bir bölümünü oluşturan pişmiş toprak ve cam unguentariumlar, literatürde üzerinde en fazla çalışılan ve form olarak süreçsel farklılaşmaları en iyi tespit edilen malzeme gruplarından birini oluşturmaktadır.¹⁴⁶ Bu bağlamda, mezar buluntusu olan unguentariumları dar bir zaman dilimi içinde tarihlemek olanaklıdır. Mezardan ele geçen unguentariumlardan pişmiş toprak olanların paralellerine bakıldığında, en erken örneklerin MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 1. yüzyılın sonları arasında, en geç örneklerin ise MÖ 1. yüzyılın sonu ile MS 2. yüzyılın başları arasında tarihlendirildikleri görülmektedir. Bu durum, söz konusu unguentarium tipinin MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 2. yüzyılın başları arasında üretilip kullanıldığını göstermektedir. Ancak, steril kontekste sahip olanlar ve sayısal çoğunluk dikkate alındığında, bunların genellikle MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirildikleri ve bu dönemde popüler oldukları görülmektedir. Cam unguentariumların benzerlerinden en erken örnekler MS 1. yüzyılın ikinci yarısına, en geç örnekler ise MS 1. yüzyılın sonu ile 2. yüzyılın başları arasında tarihlendirilmişlerdir. Bununla birlikte, yine pişmiş toprak unguentariumlarda olduğu üzere, bu örneklerin paralellerinden steril kontekste sahip olanların ve sayısal çoğunluğunun MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirildikleri görülmektedir. Dolayısıyla, mezar malzemesi olan unguentariumları MS 50 ile 100 veya en geç MS 50 ile 125 arasında tarihlemek olanaklıdır. Mezarın metal buluntularında ise durum biraz daha farklıdır. Metaller, değerli ve dayanıklı oldukları, tamir edilebildikleri, yeniden işlenebildikleri ve miras bırakılabildikleri için birkaç nesil kadar uzun süre form değiştirmeden kullanılabilirler.¹⁴⁷ Tarihlendirmeleri zor olan bu buluntuların, yaklaşık olarak genel bir tarih çerçevesine oturtulmasında, steril kontekstlerden ele geçen ve tipolojik olarak benzerlik taşıyan örnekler temel rol oynamaktadır. Buna göre, çelenk yapraklarının benzer örneklerinin MÖ 1.

yüzyılın ikinci yarısı ile MS 4. yüzyıl arasında, aynaların MÖ 4. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl arasında, iğnelerin MS 1. yüzyıl ile 4. yüzyıl arasında ve düz tutucuların ise MS 1. yüzyıl ile 2. yüzyıl arasında tarihlendirildikleri görülmektedir. Bu durum, sadece benzer örnekler ile tarihleme yoluna gidildiğinde oldukça geniş zaman aralıklarını kapsayan bir tarihlemeyi beraberinde getirmektedir. Ancak, Perre örneklerinin ele geçtiği kontekst dikkate alındığında, metal buluntuları da unguentariumların zaman aralığına yani MS 50 ile MS 100/125 yılları arasında tarihlemenin mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, mezar buluntular kişisel bakım ve süs eşyalarından ibaret olup, birbirleriyle bağlantılı bir set oluşturmakta ve tarihleri de birleriyle uyum içerisindedir. Cam unguentariumların en erken örneklerinin MS 1. yüzyıldan daha erkene, en geç örneklerinin ise MS 2. yüzyılın başından daha geç gitmeyişi, bir terminus oluşturmaktadır. Bu nedenle, cam unguentariumlar dikkate alındığında, en geniş çerçevede, mezardaki beş bireyin yaklaşık 75 yıllık bir süre içinde (MS 50-MS 125), mezara gömüldüklerini belirtmek mümkündür. Mezarın bir diğer buluntu grubunu oluşturan demir plaka ve çiviler, orijinalde ahşap olduğu düşünülen kapının metal aksamları olarak değerlendirilmiştir. Olasılıkla, bu 75 yıllık süreç zarfında tahrip olan kapının yerine, kapı açıklığı, dışarıdan bir blok ile kapatılmıştır.

Sonuç olarak, mimarisi ve buluntuları ile bu hypogeum mezarın, Perre Nekropolisi'nin tarihlendirilmesine ve ölü gömme geleneklerine önemli bir katkı sunduğunu belirtmek mümkündür. Ayrıca, ilerleyen süreçte bu konuda yapılacak çalışmalar için de bir referans noktası oluşturacağı şüphesizdir.

Katalog

Kat. No.: 1

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 Açık Sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 14 cm, Ağız Çapı: 2,6 cm, Dip Çapı: 1,8 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Parçalar halinde korunan unguentarium birleştirilerek, büyük oranda tamamlanmıştır. Gövde üzerinde küçük boyutlu, eksik parçalar bulunmaktadır. Düz dipli, oval gövdeli, uzun silindirik boyunlu ve dışa dönük ağız kenarlıdır.

145 Doğan 2015: 147.

146 Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. Doğan ve Lebe 2021: 354-393; Doğan 2022: 149-174.

147 Erkanal 1977: 1.

Benzerleri: Almagro 1955: 70, no.5, 71, no.4, 73, no.3, 75, no.7, 83, no. 5.; Anderson-Stojanovic 1987: 106-107, 110, Fig. 1d.; Chinelli 1995: 98, Fig. 32, no. 759.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 88-89, Taf. 8 c-d.; Aydın 2000: 46-48, Kat. No. 50-51, 54, Çiz. 17 b-c, 19a, Lev 13 b-c, 14 c.; Civelek 2001: 115-116, 123, U8, Lev. XXXIV.; Lafli 2003: 92, Taf. 142a.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Kat. No. 159, Çizim 105, Kat. No. 163, Çizim 109.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 37-38, 103, Kat. No. 8, S 30.; Dündar 2008: 25,29, 124, Kat. No. U134, Lev. 16.; Mümin 2009: 173, Kat. No. 292, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38, Lev.XV U110.; Saraçoğlu 2011: 7, 31, U42.; Ergürer 2012: 37, 304, Kat. No. 42; Lev. 29-30.; Tekocak ve Yıldız 2015: 416-417, Fig. 11, Kat. No. 11.; Slane 2017: 12, 202, Pl. 52, 8-1.; Doğan 2022: 157-158, Fig. 6.1, Kat. No. 13.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 2

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 Açık Sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 10 cm, Dip Çapı: 2 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dip, gövde ve boynun alt bölümü korunurken, ağız ve boynun üst tarafı korunamamıştır. Düz dipli, oval ve şişkin gövdeli, ince, silindirik boyunludur.

Benzerleri: Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.; Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.; Özyiğit 1990: 132, Res. 10.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.; Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.; Civelek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.; Lafli 2003, 92, 102-103, Taf. 142d, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b,e, Taf. 182c.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.; Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.; Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.; Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115); Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.; Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29- 30.; Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.; Tamsü-Polat 2013: 79, 287, Lev.54 ı, Kat. No. U138.; Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.; Doğan ve Lebe 2021: 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 3

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 Açık Sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 6.8 cm, Dip Çapı: 2,8 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dip ve gövde tam korunurken, boyun ve ağız korunamamıştır. Düz dipli, oval ve şişkin gövdelidir.

Benzerleri: Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta

No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.; Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.; Özyiğit 1990: 132, Res. 10.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.; Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.; Civelek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.; Lafli 2003, 92, 102-103, Taf. 142d, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b,e, Taf. 182c.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.; Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.; Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.; Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115); Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.; Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29- 30.; Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.; Tamsü-Polat 2013: 79,287, Lev.54 ı, Kat. No. U138.; Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.; Doğan ve Lebe 2021: 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 4

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 Açık Sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 7 cm, Dip Çapı: 2,3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dip ve gövde tam korunurken, boyun ve ağız korunamamıştır. Düz dipli, oval ve şişkin gövdelidir.

Benzerleri: Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.; Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.; Özyiğit 1990: 132, Res. 10.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.; Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.; Civelek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.; Lafli 2003, 92, 102-103, Taf. 142d, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b,e, Taf. 182c.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.; Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.; Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.; Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115); Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.; Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29-30.; Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.; Tamsü-Polat 2013: 79,287, Lev.54ı, Kat. No. U138.; Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.; Doğan ve Lebe 2021: 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 5

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 açık sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 14,3 cm, Dip Çapı: 2,2 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dip, gövde ve boynun alt bölümü korunurken, ağız ve boynun üst tarafı korunamamıştır. Gövde üzerinde çatlak ve kırıklar bulunmaktadır. Düz dipli, oval ve şişkin gövdeli, ince, silindirik

boyunludur.

Benzerleri: Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.; Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.; Özyiğit 1990: 132, Res. 10.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.; Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.; Civelek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.; Laflı 2003, 92, 102-103, Taf. 142d, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b,e, Taf. 182c.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.; Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.; Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.; Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115).; Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.; Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29- 30; Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.; Tamsü-Polat 2013: 79,287, Lev.54ı, Kat. No. U138.; Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.; Doğan ve Lebe 2021: 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 6

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Hamur Rengi: 2,5 YR 6 Açık Sarı

Ölçüleri: Yükseklik: 2.2 cm, Dip Çapı: 2.3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dip ve gövdenin alt bölümü korunmuştur. Düz diplidir.

Benzerleri: Almagro 1955: 82-84, Incineracion Ballesta No. 60, Fig. 57, No.4, Incineracion Ballesta No. 61, Fig. 58, No. 2.; Robinson 1959: 83,85, Pl. 18, M7.; Özyiğit 1990: 132, Res. 10.; Tuluk 1999: 138-139, Abb. 14 Kat. Nr. 87, Taf. 8 b.; Aydın 2000: 46, Kat. No. 50, Çizim 17b, Lev. 13b.; Civelek 2001: 135, U68, Lev. XXVIII.; Laflı 2003, 92, 102-103, Taf. 142d, Taf.176d, Taf. 177d, Taf. 108d, Taf. 181a-b,e, Taf. 182c.; Aydın-Tavukçu 2006: 107, Çizim 109, Kat. No. 163.; Rife vd. 2007: 169, Fig. 20.; Kasapoğlu 2008: 28, Res. 11, Kat. No. 5.; Dündar 2008: 25, Lev. 16, Kat. No. U138.; Hayes 2008: 285, pl. 88 no. 1754-1755.; Mümin 2009: 173-174, Kat. No. 293 ve Kat. No. 295, Lev. 56.; Yaşar 2010: 38-39, 81, Lev. XVI, Res. 16 (U113), Lev. XVII, Res. 17 (U115).; Saraçoğlu 2011: 31, Kat. No. 42, U42.; Ergürer 2012: 37-38, 304-306, Kat. No. 41, 43, 45; Lev. 29- 30; Ergürer 2018: 190-191, Fig. 2, Group 4.; Tamsü-Polat 2013: 79,287, Lev.54ı, Kat. No. U138.; Indgjerd 2014: 22-23, Find no 2001/17.; Doğan ve Lebe 2021: 369-371, Kat. No. 12, Fig. 13, 26.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 7

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Rengi: Açık Mavimsi Yeşil

Ölçüleri: Yükseklik: 11 cm, Ağız Çapı: 1.9 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Yer yer aşınmalar dışında tam korunmuştur. Konkav dibe, konik gövdeye ve uzun silindirik boyna sahiptir. Ağız dışı çekilmiş ve

hafif içe katlanmıştır. Boyundan gövdeye geçişte belirgin aletle şekillendirme izi bulunmaktadır.

Benzerleri: Hayes 1975: 138-139, no.569, fig. 18.; Smith 1982: 274, Fig. 5 no.27, Pl. 37o.; Gürler 2000: 41, No 36.; Atıla ve Gürler 2008: 39, Kat. No. 46.; Demir 2013: 45, 85 (U15), 91 (U17).; Öztürk 2013a: 76.; Öztürk 2013b: 40.; Tekocak 2013: 130, Resim I-4 (370).; Keskin 2019: 36-37, 117, Kat. No. 20.;

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 8

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Rengi: Uçuk Yeşil

Ölçüleri: Yükseklik: 11,5 cm, Ağız Çapı: 2,2 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Yer yer aşınmalar dışında tam korunmuştur. Düz dibe, hafif dalgalı, dar gövdeye, dar uzun silindirik boyna ve ağız kenarı dışı çekilerek içe katlanan ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte aletle şekillendirme izi bulunmaktadır.

Benzerleri: Hayes 1975: 71, Fig.8 no.233.; Smith 1982: 274, Fig. 5 no.50, Pl. 38v.; Barkóczi 1996: 62, Taf. XII no.157.; Atıla ve Gürler 2008: 43, Kat. No. 54; Öztürk 2013a: 60.; Demir 2013: 43, 72 (U6).; Tekocak 2013: 129, Resim I-3 (99-8).

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 9

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Rengi: Uçuk Yeşil

Ölçüleri: Yükseklik: 12 cm, Ağız Çapı: 2,4 cm, Dip Çapı: 1,3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Yer yer aşınmalar dışında tam korunmuştur. Hafif iç bükey dibe, hafif dalgalı, dar, konik gövdeye, kısa, dar, silindirik boyna ve ağız kenarı dışı çekilmiş ve içe katlanarak yuvarlatılan ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin alet izi görülmektedir.

Benzerleri: Almagro 1955: 93, no.1.; Hayes 1975: 71, Fig.8, no.233, 139, Fig 17 no. 570, Plt. 42, no. 663.; Smith 1982: 274, Fig. 5 no.53, Pl. 38s.; Barkóczi 1996: 61, Taf. XII no.152.; Gürler 2000: 29, 43, No 11, 40.; Yurtseven 2006: 95, 105, no.26, Res. 19, Çizim 12.; Öztürk 2013a: 60.; Demir 2013: 43, 72, U6.; Tamsü-Polat 2013: 129-130, Lev.112 n-o, Kat. No. CU28-29.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 10

Adı: Unguentarium

Rengi: Açık Mavimsi Yeşil

Malzemesi: Cam

Ölçüleri: Yükseklik: 9,5 cm, Ağız Çapı: 2,3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Yer yer aşınmalar dışında tam korunmuştur. Konkav dibe, dar konik gövdeye, kısa, dar, silindirik boyna ve dışı çekilerek, içe

katlanmış ağza sahiptir. Boyundan gövdeye geçişte belirgin alet izi bulunmaktadır.

Benzerleri: Hayes 1975: 139, Fig 17 no. 570.; Barkóczi 1996: 62, Taf. XII no.15.; Öztürk ve Can 2007: 115, Çizim 5.; Atıla ve Gürler 2008: 39, Kat. No. 52.; Öztürk 2013a: 57.; Demir 2013: 43, 72, U6.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 11

Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Renği: Açık Mavimsi Yeşil

Ölçüleri: Yükseklik: 12,3 cm, Ağız Çapı: 2,3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Yer yer aşınmalar dışında tam korunmuştur. Konkav dibe, kısa, dar gövdeye, oldukça uzun, dar boyna ve dışa çektilerle şekillendirilen ağza sahiptir.

Benzerleri: Almagro 1955: 99, no.16.; Isings 1957: 24.; Hayes 1975: 151, Fig. 20, no. 630.; Smith 1982: 274, Fig. 5 no.32, Pl. 38a.; Gürler 2000: 28, No 10.; Civelek 2001: 120, U72, Lev. XXXVII.; Yurtseven 2006: 95, 104 no.20, Res. 13, Çizim 7, 105, no.27-28, Res. 20-21, Çizim 13-14.; Atıla ve Gürler 2008: 23; Öztürk 2013a: 59.

Tarihi: MS 50-125

Kat. No.: 12

Adı: Çelenk ve Bant Parçaları

Malzemesi: Altın

Ölçüleri: Yaprak Uzunluğu: 2.2 cm, Yaprak Genişliği: 1.6 cm, Bant Uzunluğu: 4.4 cm, Bant Genişliği: 3.4 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Çelengin dört yaprağının büyük bölümü ve bant parçasının bir bölümü korunabilmiştir. Yapraklar, üç uçludur. Bant, oldukça tahribata uğramış ve orijinal formuna ilişkin veri sunmamaktadır.

Benzerleri: Bingöl 1999: Kat. No. 16.; Uygun 2000: 123, Lev. 29-30.; Koçar 2011: Resim 70.; Dieudonné-Glad 2013: 46, Pl. 1.1-3, 4-7.; Atakuru 2020: Kat. No. 103.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 13

Adı: Ayna

Malzemesi: Bronz

Ölçüleri: Çap: 3.2 cm, Kalınlık: 0.09 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Dört parça halinde ele geçen aynanın, yarısından fazlası korunabilmiştir. Disk biçiminde olup, üzerinde herhangi bir kabartma/bezeme bulunmamaktadır.

Benzerleri: Comstock ve Vermeule 1971: 271, no. 393.; Waldbaum 1983: 109, Pl. 42. No. 649.; Tamsü-Polat 2013: 174-175, Lev. 120 d-e, A1-A2.; Çelikbaş 2016: Kat. No: E1, Kat. No: E3, E7-9.; Şahin 2018: Kat. No. 28-30.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 14

Adı: Ayna

Malzemesi: Bronz

Ölçüleri: Çap: 4,6 cm, Kalınlık: 0.06 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Üç parça halinde ele geçen ayna, birleştirilerek tamamlanmıştır. Yer yer aşınma ve küçük eksiklikler mevcuttur. Disk biçiminde olup, üzerinde herhangi bir kabartma/bezeme bulunmamaktadır.

Benzerleri: Comstock ve Vermeule 1971: 271, no. 393.; Waldbaum 1983: 109, Pl. 42. No. 649.; Tamsü-Polat 2013: 174-175, Lev. 120 d-e, A1-A2.; Çelikbaş 2016: Kat. No: E1, Kat. No: E3, E7-9.; Şahin 2018: Kat. No. 28-30.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 15

Adı: İğne

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: Uzunluk: 11 cm, Kalınlık: 0.05,3 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Korozyona uğrayan iğnenin baş bölümü tahribata uğramıştır. Sivri uçlu, dairesel kesitli aletin baş kısmı, gövdeye oranla hafif geniş tutulmuştur.

Benzerleri: Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 523, 624, 883.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 16

Adı: İğne

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: Uzunluk: 12 cm, Kalınlık: 0.05 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Oldukça korozyona uğramakla birlikte, tam korunmuştur. Sivri uçludur. Gövde dairesel kesitlidir. Gövdeden baş kısmına geçişte ince çıkıntılı bir bilezik, sonrasında gövde ile eşit dairesel bir bölüm ve en sonda düz, dörtgen kesitli spatül bölümü bulunmaktadır.

Benzerleri: Bliquez 1982: 202-204, Fig. 2.14.; Dusenbery 1998: 1044, S207-6.; Yalav 2008: 247, Env. No.: 296.; Şimşek vd. 2011: Kat. No.: 924.; Sınık 2012: Kat. No. 3, 34.; Canlı 2019: Kat. No.: St5.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 17

Adı: Düz Tutucu

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: Uzunluk: 16 cm, Kalınlık: 0.03 cm

Korunma Durumu ve Tanım: Düz Tutucu'nun bir kolu tam ve tepe noktasındaki dönüşün bir kısmı korunabilmiştir. Kol, dörtgen kesite sahip olmakla birlikte, kolun başladığı tutucu kısmı dövülerek geniş tutulmuştur. Kol bitiminde, tepedeki dönüş noktasında, dörtgen kesit dairesel kesite dönüşmektedir.

Benzerleri: Bliquez 1982, 197, 211, Fig. 5. 30.; Uzel 2000: ANT 11, 15, Lev. XXV.50, Lev. XCVIII.94.; Baykan 2012: Kat. 285.; Sınık 2012: Kat. No. 38.; Çelikbaş 2016: Kat. No.: Y4.; Canlı 2019: Kat. No.: T3.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Kat. No.: 18

Adı: Çiviler ve Plakalar

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: Yükseklik: cm, Ağız Çapı: cm, Dip Çapı: cm

Korunma Durumu ve Tanım: 33 adet bağımsız demir çivi/çivi parçasından ve 35'i çivisiz, 18'i çivili olmak üzere, 53 adet demir plakadan oluşmaktadır. Toplam 86 demir parçasından oluşan Kat. No. 18 oldukça tahribata uğramıştır. Orijinal formu tespit edilemediği için ne kadarının korunduğu tespit edilememiştir.

Tarihi: MS 1.-2. yüzyıllar

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- AKARSU vd. 2011: S. Akarsu, B. M. Akarsu, A., Tırpan, "Roma Dönemi'nden Ortaçağ'a Tıp Aletleri", *Lokman Hekim Dergisi* 1/3, 13-17.
- ALAGÖZ 2012: U. Alagöz, *Zeugma Antik Kenti ve A Evleri Metal Buluntuları*, (Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ALMAGRO 1995: M. Almagro, *Las Necrópolis de Ampurias. Vol. II: Necrópolis Romanas y Necrópolis Indígenas*, Barcelona.
- ANDERSON-STOJANOVIC 1987: V. R. Anderson-Stojanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *American Journal of Archaeology* 91/1, 105-122.
- Atakuru 2020: Ö. Atakuru, *Adana Arkeoloji Müzesi Roma-Bizans Altın Takıları*, (Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ATILA ve GÜRLER 2008: C. Atila, B. Gürler, *Bergama Müzesi Cam Eserleri, Çağdaş Matbaa*, İzmir.
- AYBEK vd. 2016: S. Aybek, O. Gülbay, E. Durak, "Metropolis'ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar", *Arkeoloji Dergisi* XXI, 141-168.
- AYDIN 2000: Z. Aydın, Çanakkale Müzesi'nde Bulunan Troas Bölgesi *Unguentariumları*, (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- AYDIN-TAVUKÇU 2006: Z. Aydın-Tavukçu, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- BARKÓCZI 1996: L. Barkóczi, *Antike Gläser, L'Erma di Bretschneider*, Roma.
- BAŞARAN ve KASAPÖĞLU 2013: C. Başaran, H. Kasapoğlu, "Parion Kazısı Metal Buluntuları", In: P. Ayter, Ş. Demirci, A. M. Özer (Eds.), *III. ODTÜ Arkeometri Çalıştay: Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar: Prof. Dr. Halet Çambel Onuruna*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 126-140.
- BAYKAN 2012: D. Baykan, *Allianoi Tıp Aletleri*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- BİNGÖL 1999: F. R. I. Bingöl, *Antik Takılar-Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- BITTEL 1934: K. Bittel, *Prähistorische Forschung in Kleinasien*, Istanbul Forschungen, İstanbul.
- BLIQUEZ 1982: L. J. Bliquez, "Roman Surgical Instruments in The John Hopkins University Institute of Medicine", *Bulletin of the History of Medicine* 56/2, 195-217.
- BLÖMER ve FACELLA 2008: M. Blömer, M. Facella, "Ein Weihrelief für Jupiter Dolichenus aus der Nekropole von Perrhe" *PATRIS PANTROPHOS KOMMAGHNH, Neue Funde und Forschungen zwischen Taurus und Euphrat, Asia Minor Studien* 60, Bonn, 189-200.
- BLÖMER ve LÄTZER 2008: M. Blömer, A. Lätzer, "Ein Grabrelief aus der Nekropole von Perrhe" *PATRIS PANTROPHOS KOMMAGHNH, Neue Funde und Forschungen zwischen Taurus und Euphrat, Asia Minor Studien* 60, Bonn, 227-230.
- BOSTANCI 1971: E. Y. Bostancı, "Adıyaman Çevresinde Proto-Solutreen ve Adıyamaniyen Paleolitik Kültürler Üzerinde Bir Araştırma", *Antropoloji Dergisi* 5, Ankara, 47-82.
- CANLI 2019: H. Canlı, *Isauria'daki Philadelphia (Gökçeseki) Metal Buluntuları*, (Mersin Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mersin.
- CHINELLI 1995: R. Chinelli, "Vasellame in ceramica della collezione di Toppo", In: M. Buora (ed.), *Aquileia romana nella collezione di Francesco di Toppo*, Milano, 88-105.
- CİVELEK 2001: A. Civelek, *Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, (Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- COMSTOCK ve VERMEULE 1971: M. Comstock, C. Vermeule, *Greek Etruscan and Roman Bronzes in the Museum of Fine Arts*, Boston.
- ÇELİKBAŞ 2016: E. Çelikbaş, *2005-2014 Parion Kazısı Metal (Bronz, Demir, Kurşun) Buluntuları*, (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- DEMİR 2013: A. Demir, *Giresun Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Cam Eser*, (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.
- DEMİRER 2013: Ü. Demirer, *Kibyra Metal Buluntuları*, (Akdeniz Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Antalya.
- DIEUDONNÉ-GLAD vd. 2013: N. Dieudonné-Glad, M. Feugère, M. Önal, *Zeugma V: Les Objets*, Maison de l'Orient et de la Méditerranée-Jean Pouilloux, Lyon.

- DOĞAN 2015: T. Doğan, “Antandros Ölü Gömme Geleneğinde Strigilis: Tipolojik ve Kronolojik Gözlemler”, *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi* 18, 143-174.
- DOĞAN ve LEBE 2021: T. Doğan, F. Lebe, A Group of Unguentaria Preserved at the Kahramanmaraş Museum: Chronological Value of the Changes in Form, In: O. Dumankaya (ed.), *Arkeolojik Küçük Buluntular: Pişmiş Toprak, Metal, Kemik, Cam ve Taş Eserler*, Doruk Yayınları, İstanbul, 354-393.
- DOĞAN 2022: T. Doğan, “Unguentaria in the Edirne Archaeology and Ethnography Museum”, *Arkeoloji Dergisi* XXVIII, 149-174.
- DOĞAN 2023: T. Doğan, “Bronze Spoons and Spatulae in The Kahramanmaraş Museum”, *Oannes* 5/1, 115-136.
- DOĞAN 2021: A. Doğan, “Perrhe: A City in Commagene in the Light of Ancient Sources”. *Cedrus* IX, 377-388.
- DÖRNER ve NAUMANN 1939: F. K. Dörner, R. Naumann, “Forschungen in Kommagene”, *Istanbul Forschungen Herausgeben Von Der Zweigstelle Istanbul Des Archaeologischen Institutes des Deutschen Reiches, Band 10*, Berlin.
- DÖRNER 1999: F. K. Dörner, *Nemrut Dağı'nın Zirvesinde Tanrıların Tahtları* (Çev. Ü. Vural), Ankara.
- DUSENBERY 1998: E. B. Dusenbery, *Samothece: The Nekropoleis*, Princeton.
- DÜNDAR 2008: E. DüNDAR, *Patara Unguentariumları, Patara IV/1*, İstanbul.
- ERARSLAN ve WINTER 2008: F. Erarslan, E. Winter, “Perrhe (Pirun) – Geographische Lage, Topographie und (Forschungs-) Geschichte”, *Asia Minor Studien* 60, Bonn, 179-187.
- ERARSLAN 2001: F. Erarslan, “Adıyaman Turuş Kaya Mezarları Kazı ve Temizlik Çalışması”, *11. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 263-272.
- ERARSLAN 2003: F. Erarslan, “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı Kaya Mezarları Kurtarma Kazısı”, *13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 129-136.
- ERARSLAN 2012: F. Erarslan, “Die antike Perrhe und ihre Nekropole”, In: J. Wagner (Hrsg.), *Gottkönige am Euphrat: Neue Ausgrabungen und Forschungen in Kommagene*, Mainz, 147-150.
- ERARSLAN 2016: F. Erarslan, “Perre Antik Kenti”, In: M. Yelken (Ed.), *Kommagene'nin İzleri*, İzmir, 105-112.
- ERARSLAN vd. 2009: F. Erarslan, N. E. İnce, M. Alkan, “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı 2007 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları”, *17. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 171-184.
- ERARSLAN vd. 2010: F. Erarslan, R. Özman, F. Şancı, M. Arslan, M. N. Karaca, M. Alkan, “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı 2008 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları”, *18. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 91-104.
- ERARSLAN vd. 2011: F. Erarslan, T. H. Zeyrek, R. Özman, F. Şancı, E. Akın, M. Arslan, M. Alkan, M. N. Karaca, M. S. Koca, “Perre Antik Kenti Nekropol Alanı 2009 Yılı Kazı ve Temizlik Çalışmaları”, *19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 363-377.
- ERGEÇ 2003: R. Ergeç, “Nekropolen und Gräber in der Südlichen Kommagene”, *Asia Minor Studien* 47, Bonn, 1-107.
- ERGÜRER 2012: H. E. Ergürer, *Parion Roma Dönemi Seramiği*, (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- ERGÜRER 2018: H. E. Ergürer, “Roman Pottery of Parion Necropolis”, In: D. Katsonopoulou (Ed.), *Paros IV: Paros and Its Colonies*, Athens, 189-198.
- ERKANAL 1977: H. Erkanal, *Die Äxte und Beile des 2 Jahrtausends in Zentralanatolien. Prähistorische Bronzefunde Abteilung IX*, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München.
- EZER vd 2017: S. Ezer, K. Yağız, K. Zorlu, M. Özçirış, “Adıyaman İli 2015 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Çağ Arkeolojik Yüzey Araştırmaları”, *34. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Cilt 1*, Edirne, 465-481.
- FACELLA 2008: M. Facella, “The Sarcophagus of Grylos”, *PATRIS PANTROPHOS KOMMAGHNH, Neue Funde und Forschungen zwischen Taurus und Euphrat, Asia Minor Studien* 60, Bonn, 201-206.
- GÜRLER 2000: B. Gürler, *Tire Müzesi Cam Eserleri*, T. C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara.
- HAYES 1975: J. W. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Royal Ontario Museum, Toronto.
- HAYES 2008: J. W. Hayes, *Roman Pottery Fine-Ware Imports, The Athenian Agora XXXII*, Princeton.
- HUMANN ve PUCHSTEIN 1890: K. Humann, O. Puchstein, *Reisen in Kleinasien und Nordsyrien*, Verlag von Dietrich Reimer, Berlin
- INDGJERD 2014: H. Indgjerd, *The Grave Goods of Roman Hieropolis: An Analysis of The Finds from Four Multiple Burial Tombs* (Conservation and History University of Oslo Unpublished Master Thesis), Oslo.
- ISINGS 1957: C. Isings, *Roman Glass From Dated Finds, Archaeologia Traiectina II*, Groningen.
- KASAPOĞLU 2008: H. Kasapoğlu, *Parion 2006 Yılı Seramik Buluntuları* (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum.

- KESKİN 2019: A. L. Keskin, *Parion Tavşandere Nekropolü Cam Buluntuları (2005-2017)*, (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun.
- KOÇAR 2011: N. Koçar, *Roma Dönemi Takıları Üzerine Bir Analiz: Antalya Müzesi Roma Dönemi Takıları Örneği*, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta.
- KÖKTEN 1947: K. Kökten, "1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları". *Bellten* XI/43, 431-472.
- KÖRPE 1998: R. Körpe, "1996 Lapseki Kurtarma Kazısı", VIII. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 171-194.
- KÖRPE ve TREISTER 2002: R. Körpe, M. Treister, "Rescue Excavation in The Necropolis of Lampsacus, 1996", *Studia Troica* 12, 429-450.
- LAFİ 2003: E. Lafli, *Studien zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und Spätantikfrühbyzantinischen Tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): Der Forschungsstand und eine Auswahl von Fundobjekten aus den Örtlichen Museen* (Universität zu Köln, Unveröffentlichte Doktorarbeit), Köln.
- LEBE 2022: F. Lebe, Kyme İDÇ Nekropolisi'nden Bir Mezar Konteksti, *Arkeoloji Dergisi* XXIX, 143-163.
- MATHIEU ve MEYER 1997: J. R. Mathieu, D. A. Meyer, "Comparing Axe Heads of Stone, Bronze, and Steel: Studies in Experimental Archaeology". *Tournai of Field Archaeology* 24/3, 333-351.
- MÜMİN 2009: G. Mümin, *Naim Arnas Koleksiyonu Hellenistik ve Roma Dönemi Seramik Eserleri* (Trakya Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne.
- ÖZTÜRK ve CAN 2007: N. Öztürk ve B. Can, "Erzurum Müzesi Cam Eserleri", 24. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döşim Basımevi, Ankara, 113-122.
- ÖZTÜRK 2013a: N. Öztürk, *Erzurum Müzesi Cam Eserleri*, Erzurum Üniversitesi yayınları, Erzurum.
- ÖZTÜRK 2013b: N. Öztürk, *Kars Müzesi Cam Eserleri*, Erzurum Üniversitesi yayınları, Erzurum.
- ÖZYİĞİT 1990: Ö. Özyiğit, "1989 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları", 12. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 127-154.
- PİTTARD 193: E. Pittard, *Le visage nouveau de la Turquie: A travers l'Asie-Mineure*, Societe d'Éditions Geographiques, Paris.
- RIFE et al. 2007: J. L. Rife, M. Moore Morrison, A. Barbet, R.K. Dunn, D.H. Ubelaker, F. Monier, "Life and Death at a Port in Roman Greece: The Kenchreai Cemetery Project, 2002-2006", *Hesperia* 76/1, 143-181
- ROBINSON 1959: H. S. Robinson, *Pottery of The Roman Period: Chronology, The Athenian Agora V*, Princeton.
- SARAÇOĞLU 2011: A. Saraçoğlu, "Hellenistic and Roman Unguentaria from The Necropolis of Tralleis", *Anadolu/Anatolia* 37, 1-42.
- SEVİNÇ ve TREISTER 2003: N. Sevinç, M. Treister, "Metalwork From The Dardanos Tumulus", *Studia Troica* 13, Mainz am Rhein, 215-260.
- SINIK 2012: B. Sınık, *Laodikeia Antik Kenti Tıbbi Alet Buluntuları ve Günümüz Tıbbi Aletleri ile Kıyaslanmaları*, (Pamukkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Denizli.
- SLANE 2017: K. W. Slane, *Tombs, Burials, and Commemoration in Corinths's Nothern Cemetery, Corinth 21*, Princeton.
- SMITH 1982: J. C. Smith, "A Roman Chamber Tomb on the South-East Slopes of Monasteriaki Kephala, Knossos", *The Annual of the British School at Athens* 77, 255-293.
- ŞAHİN 2018: F. Şahin, *Patara V.2: Patara Metal Buluntuları*, Ege Yayınları, İstanbul.
- ŞİMŞEK vd. 2011: C. Şimşek, M. Okunak, M. Bilgin, *Laodikeia Çalışmaları 1: Laodikeia Nekropolü (2004-2010)*, İstanbul.
- TAMSÜ-POLAT 2018: R. Tamsü-Polat, "Karabacak Köyü Kaya Mezarları" *Cedrus* VI, 347-358.
- TEKOCAK 2013: M. Tekocak, Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Cam Eser", In: Ç. G. Güray (ed.), *Kaunos/Kbid Toplantıları 2, Anadolu Antik cam Araştırmaları Sempozyumu*, Bilgin Kültür Yayınları, Ankara, 127-142.
- TEKOCAK ve YILDIZ 2015: M. Tekocak, V. Yıldız, "Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Pişmiş Toprak Vazo", In: E. Okan, C. Atilla (Eds.), *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*, İstanbul, 413-432.
- TULUK 1999: G. G. Tuluk, "Die Unguentarien im Museum von Izmir", *Anatolia Antiqua* VII, 127-166.
- UYGUN 2000: Ç. Uygun, *Geç Hellenistik-Roma Dönemi Patara Takıları*, (Akdeniz Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya.
- Uzel 2000: İ. Uzel, *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Von Osten: 1933: H. H. Von Osten, *Discoveries in Anatolia 1930-31*, The University of Chicago Press, Chicago.
- WALDBAUM 1983: J. C. Waldbaum, *Metalwork from Sardis: The Finds Through 1974*, Harvard University Press, Cambridge.
- YAĞIZ 2019: K. Yağız, "Adıyaman İli 2013-2016 Yüzey Araştırmalarında Tespit Edilen Yeni Kaya Mezarları", In: E. Özer (ed.), *AİZANOI IV Özel Sayı: Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu/International Symposium on Burial Customs in Anatolia During The Hellenistic and Roman Periods*, 23-26 Temmuz/July 2018, Kütahya, 213-229.

- YAĞIZ vd. 2022: K. Yağız, M. Tosun, T. Doğan, “Seramik Buluntuları Işığında Perre İşliklerinin Kullanım Evreleri Üzerine Bir Ön Değerlendirme”, *Höyük* 10, 145-175.
- YAĞIZ vd. 2023: K. Yağız, M. Alkan, Tosun, M, “Perre 2021 Yılı Kazıları”, *42. Uluslararası Kazı, Arastırma ve Arkeometri Sempozyumu, Cilt 3*, Ankara, 341-356.
- YALAV 2008: E. Yalav, *Tanrısal Gücün Elçileri: Antik Çağda Tıp Aletleri*, Era Yayıncılık, İstanbul.
- YAŞAR 2010: A. Yaşar, *Milet Müzesi'nde Bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumlar*, (Adnan Menderes Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Aydın.
- YURTSEVEN 2006: F. Yurtseven, “Tarsus Köyü Garaj Mezarı Buluntuları”, *Anadolu/Anatolia* 31, 91-121.
- ZEYREK 2007a: T. H. Zeyrek, “Besni Nekropollerinden Kaya Mezarları”, In: M. Alparslan, M. Doğan-Alparslan, H. Peker (Eds.), *Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan, VİTA, Festschrift in Honor of Belkıs Dinçol and Ali Dinçol*, İstanbul, 807-828.
- ZEYREK 2007b: T. H. Zeyrek, “Yukarı Söğütlü Nekropollerinden Kaya Mezarları”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/2, 194-221.
- ZEYREK vd. 2006: T. H. Zeyrek, N. A. Zeyrek, A. Zeyrek, *Besni Parala-Octacuscum-Bahasna. Anadolu'nun Güneydoğusunda Antik Bir Kent ve Yakın Çevresinin Arkeolojik açıdan Genel değerlendirmesi*, İstanbul, 2006.
- ZEYREK ve ZEYREK 2010: T. H. Zeyrek, N. A. Zeyrek, “Besni (Adıyaman) Yüzey Araştırması 2008”, *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, Ankara, 2010, 225-238.

Makale Gönderim Tarihi: 17.08.2022

Makale Kabul Tarihi: 26.09.2023

KAHRAMAN YAĞIZ

Orcid ID: 0000-0001-7410-5014

Adıyaman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü.

Adıyaman/TÜRKİYE

kahramanyagiz@hotmail.com

TAYLAN DOĞAN

Orcid ID: 0000-0002-9006-5574

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Muğla/TÜRKİYE

dgntaylan@gmail.com

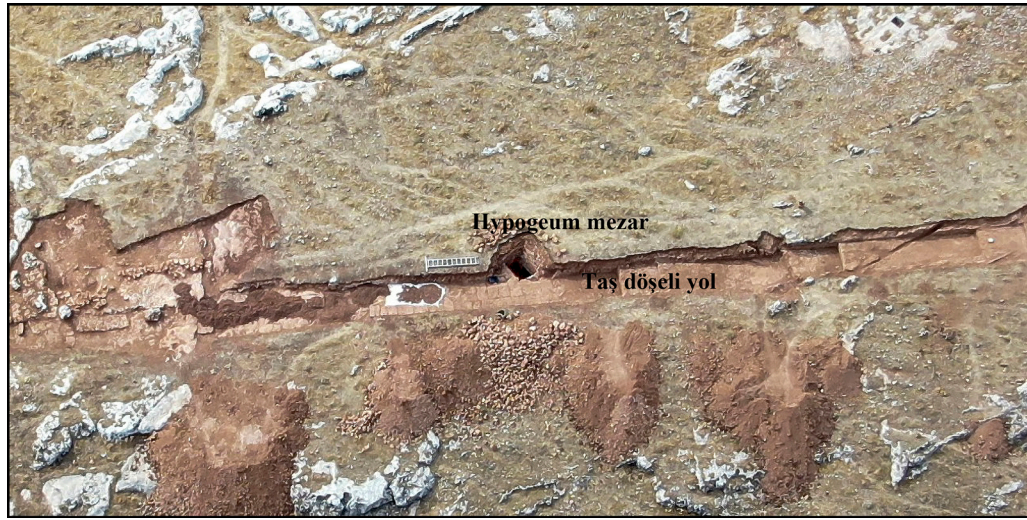

Fig. 1. Mezar ve taş döşeli yolun havadan görünümü (Perre Kazı Arşivi)

Fig. 2. Mezar odasının içi (Perre Kazı Arşivi)

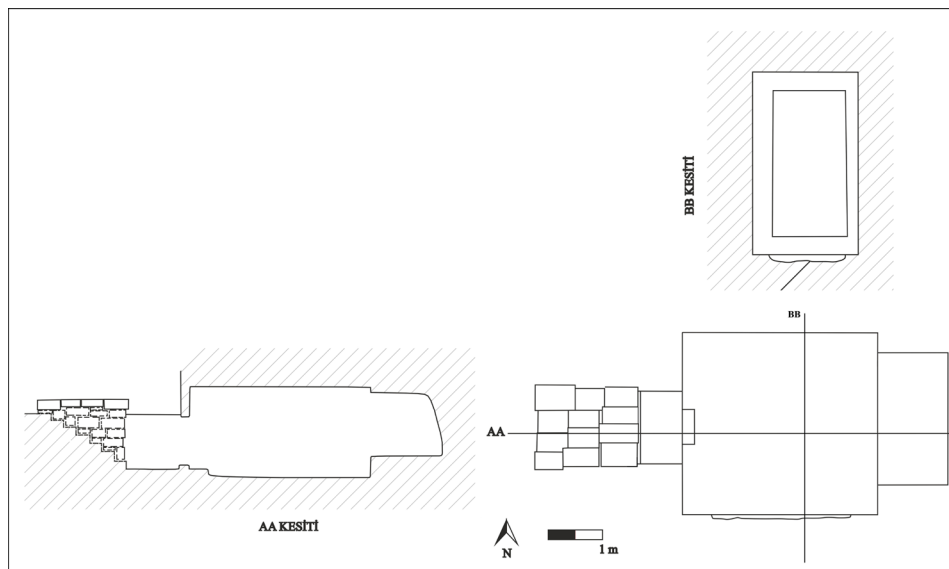

Fig. 3. Mezarın çizimi (Çizim M. Turan- E. Açar)

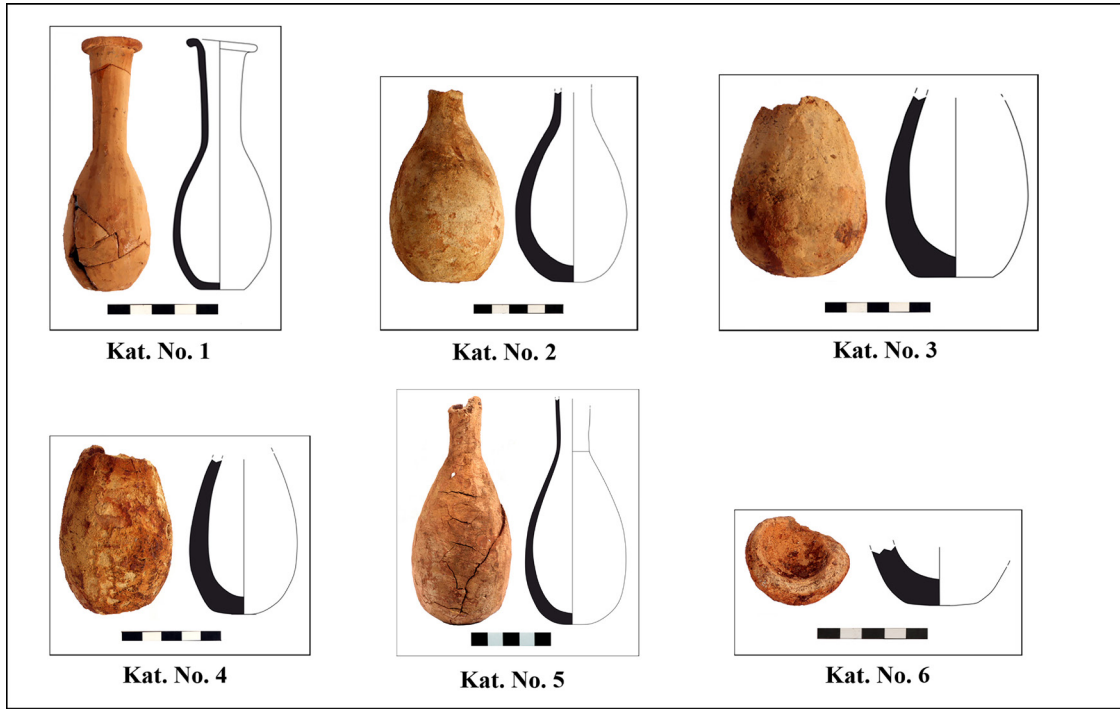

Fig. 4. Pişmiş toprak unguentariumlar

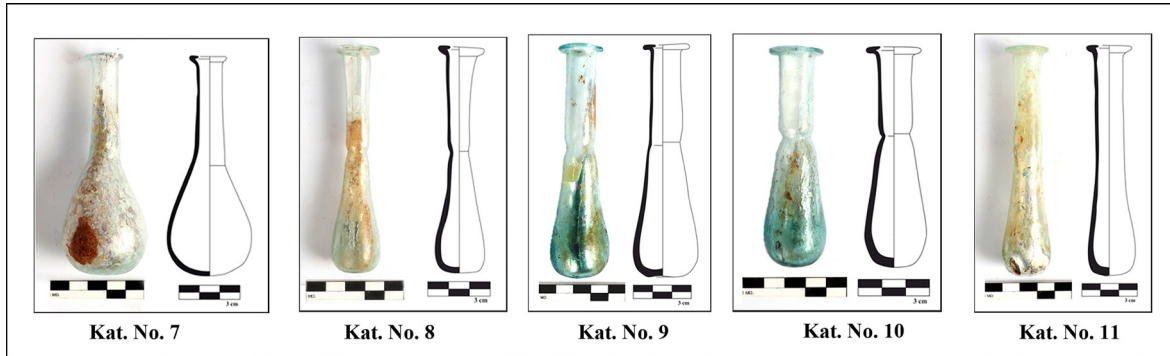

Fig. 5. Cam unguentariumlar

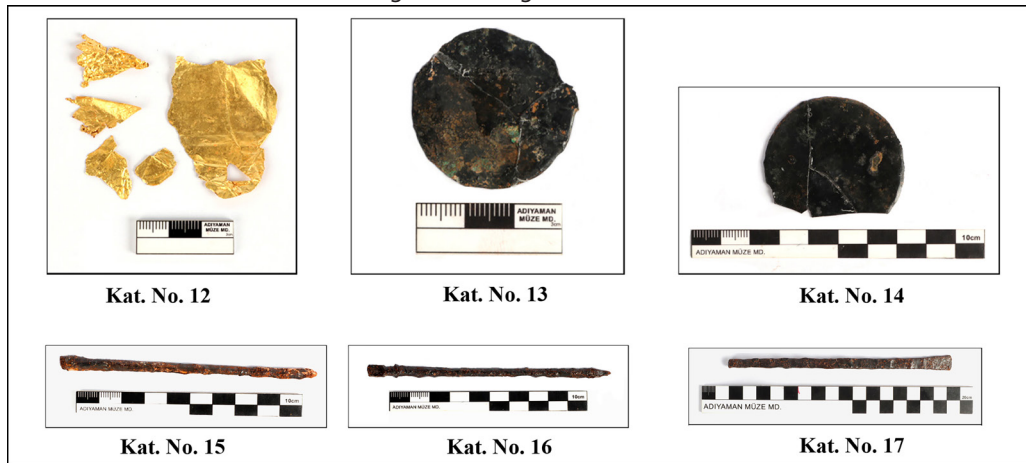

Fig. 6. Metal buluntular

Fig. 7. Metal buluntular